

## КИТАЙСКИ ОПИСАНИЯ НА РИМ, ВИЗАНТИЯ И БЛИЗКИЯ ИЗТОК (I В. ПР. ХР. – XIV В.СЛ. ХР.)

Иван Лазаров

Китайските описания на която и да е чужда страна, област или народ, представляват изключителен интерес поради естеството на самата Поднебесна империя. Нейната поява в сравнение с елинистическите империи на Птолемиите и Селевкидите е малко закъсняла. Затова пък по времето, когато управлява династията Хан (о/о 200 г. пр. Р. Хр. – о/о 100 г. Р. Хр.), са поставени крайъгълните камъни на разбирането за потребностите и закономерностите в развитието на една велика държава. Най-важното прозрение, до което стигнали ханските владетели и техните наследници, е било свързано с големината на територията. Те разбрали, че безкрайната експанзия носи не толкова изгоди, колкото опасности и несъразмерни на рисковете печалби. Поради това първичното териториално ядро на Поднебесната, което е неизмеримо по-обширно от която и да е европейска империя, си остава културното пространство, което подлежи на вътрешна колонизация. Външният свят е варварски, враждебен, чужд и затова не заслужава специално внимание<sup>1</sup>. Независимо от тази интровертност на политиката околния свят неминуемо засяга и предопределя в една или друга степен преди всичко икономическите интереси на Китай. Независимо от систематичната мисъл на китайските автори, които са отделяли всяко географско сведение, интересите на различните императори не отивали подалеч от непосредствено прилежащите земи, обекти на завоевателни военни походи или на търговски интереси. Едва между I в. пр. Р. Хр. и I в. след Р. Хр. географските интереси на Китай (**Zhonguo**) надхвърлят най-близките държави в Западна, Централна и Южна Азия.

Фен Йе (Fen Yeh) (420 – 477 Р. Хр.) е автор на първия достоверен източник, който ни предоставя повече подробности за държавите от най-западните части на Азия, известен е под името “Хси-ю-чуан” (Hsi-yu-chuan) и може да се открие под това или друго подобно име в повечето истории на следващите династии. Този корпус с географски описания е известен на европейската наука още от XIX в. Висделу, де Гинес, Бретшнайдер, Едкинс и фон Рихтхофен са смятали, че Та-цин (Ta-ts'in), описвана като най-силната държава на Запада, е Римската империя, и по-точно градът Рим и Италийският полуостров. Фр. Хърт обаче ревизира тяхното мнение и установява по безспорен начин, че Та-цин не е бил Рим, а една от източните провинции (Сирия или части от Сирия – Палестина, Юдея)<sup>2</sup>.

Начинът на придобиване, проверка на достоверността на сведенията и тяхното съхраняване представляват безспорен интерес за европейската историография. Фр. Хърт отбелязва, че при династията Хан били склонни да разглеждат подаръците, донесени в престолния град, като най-съществена част от чуждестранните визити и че чужденците, особено тези, които идвали от далечни държави, били охотно приемни като носители на богатства, добавяни към величието на най-могъщата империя<sup>3</sup>. Поради тази особена, но затова пък неизменна позиция, в историите на различните династии се обръща внимание най-вече на онези географски факти, които представляват екзотика, интерес, или пък съдържат данни за богатства, които могат да бъдат добавяни към неизчерпаемата съкровищница на Сина на небето. Обикновено сведенията за света се извличали от разказите на чужденци, пребиваващи в империята. Те били подлагани на кръстосани разпити още преди да получат официална аудиенция, като въпросите към тях били едни и същи през вековете. Както личи от систематизацията и подреждането на географските данни, те били от следния вид: 1. Как е името на държавата ви?; 2. Къде се намира?; 3. На колко ли (li) се равнява дължината?; 4. Колко на брой са градовете?; 5. Колко зависими области има?; 6. Как е построена столицата?; 7. Колко жители има столицата?; 8. Какви продукти има във вашата държава?; 9. Какво друго можете да кажете за вашата държава?. Разпитът се провеждал чрез неколцина преводачи, които владеели различни езици. Чрез посредничеството им се избягвала опасността чужденецът да не може да бъде разбран. Получаваните отговори не се приемали безкритично, а обикновено се сравнявали с по-стари данни, а ако такива данни липсвали се привличали вторични описания от рода на “твърди се от някои, че...”<sup>4</sup>.

Малобройни са посещенията на китайци в отдалечени земи и държави, към които безспорно принадлежат Римската империя и нейните наследници – Византия и Османската империя. Този факт не се дължи на страха на китайците да пътуват извън пределите на Поднебесната. Напротив, когато стратегическите им интереси изисквали, те организирали щателно подготвени разузнавателни или военно-географски експедиции. Събраните сведения се систематизирали и обобщавали, като се включвали в т.нар. “Всекидневни хроники” за всяка от 24 династии. Но това е само началото на използването на географските описания. Китайците били дълбоко убедени, че съвременниците не могат да оценят безпристрастно управлението на един или друг император. Поради тази причина те търпеливо изчакавали да изминат две-три или повече поколения и едва след това историците съставяли съответните “Истории”. Тогава именно се извличали и географските данни, с които разполагали, сверявали се с по-стари и ако те съвпадали, се приемало, че са достоверни и се включвали на съответното място при написване на Историята на владетеля или династията. Поради това често пъти между пътешествията и публикуването на извлечената информация изминавали и стотици години.

Консервативната, но и плодотворна система на китайците за използване на географските и историческите описания, предопределя често пъти повтарянето на едни и същи данни през стотици години, което обаче не намалява тяхната стойност. При това не бива да се пренебрегва и един съществен недостатък – понякога е трудно или направо невъзможно да се разбере смисълът на конкретно описание. Най-вероятно това се дължи на многостепенния превод, за който вече споменахме по-горе.

Сведенията, които публикуваме тук, са събрани и критично издадени от известния британски синолог Френсис Хърт през 1885 г. Текстовете са сканирани, адаптирани, преиздадени и публикувани в Интернет от д-р Джером Аркенберг от Калифорнийския университет “Фулъртън” през 2000 г.<sup>5</sup>

Българският превод е дело Й. Бърдарова с участието на И. Лазаров, а уводната част, бележките, транскрипцията на имената на държави, области, градове, редакцията и подборката – на И. Лазаров. При превода, след всяко име или название, в средни скоби, с болт е дадена английската транскрипция или добавки, както е в изданието на Фр. Хърт. В кръгли скоби са направени уточнения от автора на настоящата публикация. С болт е обозначена българската транскрипция съгласно общоприетите езикови норми. Отделните

описания с името на автора, датировката и заглавието на китайския първоизточник са на издателя Фр. Хърт.

ОТ **ШИ-ЧИ** (SHIH-CHI), глава 123, 91 г. н. е.

Когато първият посредник бил изпратен от **Зонго** [Китай] до **Ар-хси** [Ar-hsi] (**Аршакидите, или Партия**) [Arsacids, Parthia], кралят на **Ар-хси** [Ar-hsi] заповядал 20-хилядна конница да го посрещне на източната граница. Източната граница била на няколко хиляди **ли** [li] разстояние от престолния град на краля. Като се продължавало на север се преминавало през няколко десетки градове с много заселници, които били част от тази страна. След като китайските (Han) пратеници се върнали, **Партияните** [The Parthians] изпратили посредник да последва китайския пратеник, за да види големината и величието на империята **Хан** [Han]. Те предложили на двореца на **Хан** [Han] големи птичи яйца и жонгльори от **Ли-кан** [Li-kan] (Сирия).

ОТ **ЧИЕН-ХАН-ШУ** [CH' IEN-HAN-SHU], глава 96А, (писана 90 г. след Христа) за 91 г. преди Христа

Когато император **У-ти** [Wu-ti] (140 – 86 г. преди Христа) първо изпратил посредник до **Ар-хси** [Ar-hsi] (**Аршакидите, или Партия**) [Arsacids, Parthia], кралят заповядал на един генерал да го посрещне на източната граница с 20-хилядна конница. Източната граница била на разстояние няколко хиляди **ли** [li] от престолния град на краля. Като се продължавало на север се преминавало през няколко десетки градове с много заселници, които били част от тази страна. Когато пратили посредник да следва пратеника на **Хан** [Han] (китайския пратеник), те отишли да видят държавата **Зонго** [Китай]. Предложили на двореца на **Хан** [Han] големи птичи яйца и жонгльори от **Ли-кан** [Li-kan] (Сирия), на които Негово височество много се зарадвал. Кралят на държавата **Ар-хси** [Ar-hsi] (Персия) управлява в град **Пан-ту** [P'an-tou] (**Хекатомпилос**) [Parthuva / Hekatompylos]. Разстоянието, на което се намира от **Чанг-ан** [Ch'ang-an], е 11,600 **ли** [li]. Държавата не е подчинена на **ту-ху** [tu-hu] (управител). Тя граничи на север с **Канг-чу** [K'ang-chu], на изток с **У-и-шан-ли** [Wu-i-shan-li], на запад с **Тиао-чи** [T'iao-chih] (**Вавилон**) [Babylonia]. Климатът,

почвата, продуктите и народните традиции са същите като на **У-и** [Wu-i] и на **Чи-пин** [Chi-pin]. Те също правят сребърни монети, като образът на краля е на лицевата страна на монетата, а образът на неговата съпруга от другата страна. Когато кралят умира, те секат нови монети. Те имат **та-ма-чуо** [ta-ma-ch'uo] (щрауси). Няколко стотици малки и големи градове са зависими от това, а държавата е няколко хиляди **ли** [li], т.е. много голяма държава. Тя лежи на бреговете на **Куй-шуи** [Kuei-shui] (*реката Оксус*) [Oxus]. Каруците и корабите на техните търговци пътуват до съседните държави. Те пишат върху пергамент и съставят документите си в редици, подредени косо. На изток от **Ар-хси** [Ar-hsi] е **Та-уе-чи** [Ta-ueuh-chi].

ОТ **ХОУ-ХАН-ШУ** [HOU-HAN-SHUE], глава 86, 88 (писани V в. след Христа), за 25 – 220 г. след Христа

През 9-та година (*от Юнг-юан, 97г. след Христа*) [Yung-yuan] варварските племена отвъд границата и кралят на **Шан** [Shan] (Армения) **Юнг-ю-тияо** [Yung-yu-tiao] изпратил двойно повече преводачи и бил дарен с кралски бижута. **Хо-ти** [Ho-ti] (император, 89 – 106 г. след Христа) бил удостоен със златен печат с лилава лента, а по-низшите управляващи с печати, ленти и пари. По време на първата година на **Юнг-нинг** [Yung-ning] (120г. след Христа) кралят на **Шан** [Shan] **Юнг-ю-тияо** [Yung-yu-tiao] отново изпратил посредник, приет от Негово Величество, който представил музиканти и жонгльори. Последните можели да правят фокуси, да бълват огън, да завързват и отвързват крайниците си без ничия помощ, да сменят главите на крави и коне и били ловки в мятането на хиляда топчета. Те казвали за себе си: “Ние сме мъже от земите на запад от морето. На запад от морето е **Та-цин** [Ta-ts'in] (*Римска Сирия*) [Roman Syria]. На югозапад през **Шан** [Shan] се минава до **Та-цин** [Ta-ts'in].” В началото на следващата година те свирили в кралския двор пред **Ан-ти** [An-ti] (император, 107-126г. след Христа), когато **Юнг-ю-тияо** [Yung-yu-tiao] бил ръкоположен за **Та-ту-уей** [Ta-tu-wei] (подчинен принц) на империята **Хан** [Han] (Китайската империя) и му били подарени печат и лента с избродирани емблеми от златиста и сребриста коприна, всяка от които имала свое собствено значение. Градът **Хира** [Hira] в **Тиао-чи** [T'iao-chih] (*Вавилон*) [Babylonia] се намира на остров. Неговата обиколка е над 40 **ли**

[li] и граничи на запад с море (Персийския залив/Индийския океан). Водите на морето се извиват около него. На изток и североизток пътят е отрязан. Само на северозапад има достъп до държавата по сухоземен път. Страната е гореща и се намира близо до екватора. Там се отглеждат лъвове, носорози, *фенг-ню* [feng-niu] [зебу, *Bos indicus*], пауни и големи птици (щрауси?), чиито яйца са колкото самовари. Ако се завие на север и после направо на изток отново и се язди около 60 дни, ще се стигне до *Ар-хси* [Ar-hsi] (*Аршакидите, или Партия*) [Arsacids, Parthia], която станала подчинена област на военен управител, който контролирал всички малки градове. Седалището на *Ар-хси* [Ar-hsi] е в град *Хо-ту* [Ho-tu] (*Хекатомпилос*) [Hekatompylos], който е на 25 000 *ли* [li] от *Ло-янг* [Lo-yang]. На север граничи с *Канг-чу* [K'ang-chu], а на юг с *У-и-шан-ли* [Wu-i-shan-li]. Площта на държавата е няколко хиляди *ли* [li]. Има няколко стотици малки градове с голям брой жители и войници. На източната граница се намира град *Му-лу* [Mu-lu] [Avestan "Mouru", modern Merv] (авестийски Муру), който наричат *Малкия Ар-хси* [Little Ar-hsi] (*Малка Партия*) [Parthia Minor]. Той е на 20 000 *ли* [li] от *Ло-янг* [Lo-yang]. През първата година на *Чанг-хо* [Chang-ho] по времето на императора *Чанг-ти* [Chang-ti] (87 г. след Христа) били изпратени посредници, които предложили лъвове и *фу-па* [fu-pa]. *Фу-па* [fu-pa] имат формата на *лин* (еднорог), но нямат рог. През деветата година на *Юнг-ян* [Yung-yan] от *Хо-ти* [Ho-ti] (97 г. след Христа), *ту-ху* [tu-hu] (управителят) *Пан Чао* [Pan Ch'ao] изпратил *Кан-уинг* [Kan-ying] като посредник в *Та-цин* [Ta-ts'in] (*Римска Сирия*) [Roman Syria], който пристигнал в *Тиао-чи* [T'iao-chih] (*Вавилон*) [Babylonia] на брега на голямото море (Персийският залив). Когато започвал пътуването си по море, моряците от западната граница на *Ар-хси* [Ar-hsi] казали на *Кан-уинг* [Kan-ying]: "Морето (Индийският океан) е обширно и голямо. Ако има благоприятни ветрове, може да бъде прекосено за 3 месеца – но ако има слаби ветрове, ще отнеме 2 години. Поради тази причина тези, които тръгват по море, вземат провизии за 3 месеца. Нещо в морето прави хората податливи да изпитват носталгия по домовете си и няколко губят живота си по този начин." Когато *Кан-уинг* [Kan-ying] чул това, той спрял. През 13 година (101 г. след Христа) кралят на *Ар-хси* [Ar-hsi] *Ман-ку* [Man-k'u] предложил като данък лъвове и големи птици (щрауси) от *Тиао-чих* [T'iao-chih], които от този момент нататък започнали да се наричат *Ар-хси-чиао* [Ar-hsi-chiao] (*партиянски птици*) [Parthian birds]. На 3 400

ли [li] на запад от *Ар-хси* [Ar-hsi] се намира държавата *Ук-ман* [Uk-man] (*Екбатана, сега Хамадан*) [Ecbatana, modern Hamadan]. На 3 600 ли [li] на запад от *Ук-ман* [Uk-man] е *Си-пан* [Si-pan], (*Ктезифон*) [Kteziphon]. Минава се на юг от *Си-пан* [Si-pan] през реката (или покрай нея) и отново на 960 ли [li] югозапад от *Ю-ло* [Yu-lo], което е крайната западна граница на *Ан-хси* [An-hsi]. Пътува се на юг по море и така се достига *Та-цин* [Ta-ts'in] (*Елана, сега Елат*) [Aelana, modern Elat]. В тази държава има много от скъпоценните и редки неща на западното море (Червено море/Индийски океан). Държавата *Та-цин* [Ta-ts'in] също се нарича *Ли-кан* [Li-kan] и тъй като се намира на западния бряг на морето ѝ казват *Хай-хси-куо* [Hai-his-kuo] (т.е. “държава на западния бряг на морето”)<sup>6</sup>. Нейната територия е няколко хиляди ли [li], има над 400 градове и няколко десетки зависими области. Укрепленията на градовете са направени от камък, пощенските постове и обозначителните камъни по пътищата са покрити с хоросан. Има борове, кипариси и всякакви други дървета и растения. Хората много се занимават със земеделие, засяват дървета и отглеждат копринени буби. Те режат косите си, носят бродирани дрехи и карат малки каруци, покрити с бял балдахин. Когато се прибират или излизат, те бият барабани, издигат знамена и флагове. Районът около оградения град, в който те живеят, има обиколка над 100 ли [li]. В града има 5 двореца, намиращи се на разстояние 10 ли [li] един от друг. В кралските постройки използват кристал (стъкло?), за да правят колони. Изработват се и съдове, използвани при носенето на храна. Кралят ходи в един от дворците всеки ден, за да изслушва спорове. За 5 дена той завършва обиколката си. Обикновено един мъж с торба следва каляската на краля. Тези, които имат някакви претенции да предявяват, хвърлят молбите си в торбата. Когато кралят пристига в двореца, той проучва кое е справедливо и кое не е при всеки един случай. Официалните документи са под контрола на 36 *чианг* [chiang] (генерали?), които заедно обсъждат управленските дела. Кралете не са постоянно управляващи, а се определят според заслугите. Когато тежко бедствие застигне държавата или не навременни дъждовни бури, кралят е детрониран и заместен от друг. Този, който е освободен от задълженията си, отстъпва без шум. Жителите на тази държава са високи и съразмерни, до известна степен като китайците, откъдето ги наричали *Та-цин* [Ta-ts'in]. Държавата има много злато, сребро и редки скъпоценни камъни, особено “камък, който блести през нощта”, “перла с лунен блясък”, *хсие-чи-хси* [hsieh-chi-his], корали, кехлибар, стъкло, *ланг-кан* [lang-kan] (вид корал), *чу-тан* [chu-tan] (живачен сулфид?), зелен нефрит

(*чинг-пи*) [ching-pi], избродирани в златисто килимчета и тънки копринени тъкани в различни цветове. Те правят платове с втъкани златни нишки и тъкани от азбест. Те също имат “фин плат”, наречен още *Шуи-янг-цуи* [Shui-yang-ts'ui] (т.е. долната част на кожата на водните овце). Той е направен от пашкулите на дивите копринени буби. Те събират всички видове ароматни съставки, чийто сок правят на *су-хо* [su-ho] (балсам). Всички редки скъпоценности на другите държави идват от там. Те правят златни и сребърни монети. Десет сребърни монети се равняват на една златна. Те търгуват по море с *Ар-хси* [Ar-hsi] и *Тиен-чу* [T'ien-chu] (Индия) и печалбата им е десетократна. Те са честни в техните сделки и нямат двойни цени. Зърнените храни винаги са евтини. За разходите се разчита на пълната хазна. Когато пратеници на съседните държави идват до границата, те са откарвани от пощенските коли до столицата и при пристигането си са посрещани със златни монети. Техните крале винаги искали да пращат посредници до *Зонго* [Zhongguo] (Китай), но *Ар-хси* [Ar-hsi] искали да продължават да търгуват с китайска коприна и поради тази причина прекъснали всички връзки с тях. Това продължило до деветата година на периода *Йен-хси* [Yen-hsi] по време на царуването на император *Хуан-тис* [Huan-ti's], когато кралят на *Та-цин* [Ta-ts'in] *Ан-тун* [An-tun] (Марк Аврелий Антоний) изпратил посредник, който от границата на *Йих-нан* [Jih-nan] (*Анам*) [Annam] предложил слонова кост, бивни на носорози и черупки на костенурки. От това време датират и директните отношения с тази държава. Списъкът на техните дарове не съдържа скъпоценности и този факт хвърля съмнения върху традицията. Твърди се, че на запад от тази държава се намират *Йо-шуи* [Jo-shui] (“слаба вода” – вероятно Мъртво море) и *Лю-ша* [Liu-sha] (“подвижни пясъци, пустиня”), които са близо до местоживеенето на *Хси-уанг-му* [Hsi-wang-mu] (“майка на западния крал”), където слънцето залязва. *Чиен-хан-шу* [Ch'ien-han-shu] казва: “От *Тиао-чи* [T'iao-chih] (*Вавилон*) [Babylonia] на запад, след като се изминат над 200 дни, се стига до мястото, където слънцето залязва.” Това не е в съответствие с настоящата книга. Всички предишни пратеници на *Зонго* [Zhongguo] се връщали от *У-и* [Wu-i]. Нямало нито един, който да идвал толкова от далеч, колкото от *Тиао-чи* [T'iao-chih]. Твърдяло се още, че ако се идва по земя от *Ар-хси* [Ar-hsi] и се мине покрай морето, като се завие на север, се излиза на западната част на морето, откъдето се продължава към *Та-цин* [Ta-ts'in].



Държавата е гъсто населена. Всеки 10 *ли* [li] от пътя са маркирани от *тинг* [t'ing], а всеки 30 – от *чи* [chi] (място за почивка). Никой не е застрашен от крадци, но пътят не е безопасен поради свирепите тигри и лъвовете, които атакуват пътниците. Освен ако те не пътуват с кервани от по над 100 човека или не са защитени с военно оборудване, могат да бъдат погълнати от тези зверове. Те също казват, че има висящ мост (мостът над *Ефрат* (Euphrates) при *Зойгма* (Zeugma), дълъг неколкостотин *ли* [li], по който може да се премине до държавите на север от морето. Предметите, направени от редки скъпоценни камъни, които са произведени в тази държава, са имитация на редки предмети и повечето не са оригинални, поради което и не са споменати тук.

ОТ *УЕЙ-ЛИО* (написано преди 429 г. след Христа), за 220 – 264 г. след Христа

Преди грешно се е смятало, че *Тиао-чи* [T'iao-chih] (*Вавилон*) [Babylonia] се е намирала на запад от *Та-цин* [Ta-ts'in] (*Римска Сирия*) [Roman Syria]. Сега се знае, че нейното истинско място е било на изток. Грешно се е считало и, че е била по-силна от *Ар-хси* [Ar-hsi] (*Арсакидс, или Партия*) [Arsacids, Parthia]. Тя била превърната в зависима област и представлявала западната граница на *Ар-хси* [Ar-hsi]. Преди се е смятало погрешно още, че *Йо-шуи* [Jo-shui] (Мъртво море) било на запад от *Тиао-чи* [T'iao-chih]. Сега се твърди, че *Йо-шуи* [Jo-shui] е било на запад от *Та-цин* [Ta-ts'in]. Погрешно се е смятало и че ако се върви над 200 дни на запад от *Тиао-чи* [T'iao-chih], ще се стигне до мястото, където залязва слънцето. Сега се смята, че се стига до това място, като се върви на запад от *Та-цин* [Ta-ts'in]. Държавата *Та-цин* [Ta-ts'in], наречена още *Ли-кан* [Li-kan] (Сирия), е на запад от голямото море (Индийски океан), западно от *Ар-хси* [Ar-hsi] и *Тиао-чи* [T'iao-chih]. От град *Ар-ку* [Ar-ku] (*Уруку, сега Уарка*) [Uruku, Warka] на границата с *Ар-хси* [Ar-hsi] се тръгва с кораб, прекосява се западната част на морето с благоприятни ветрове и се пристига (*в Елана, сега Елат в залива на Акаба*) [Aelana, Elat, Aqaba] за 2 месеца. Ако ветровете са слаби, пътуването може да продължи година, а ако няма никакви ветрове, може би 3 години. Тази държава се намира на запад от морето и поради тази причина обикновено я наричат *Хай-хси* [Hai-hsi] (Египет). Има река (Нил), която идва от западната част на държавата, и

друго голямо море (Средиземно море). На запад от морето е град *Али-сан* [Ali-san] (Александрия). Преди да се стигне до тази държава, трябва да се върви право на север от град *У-тан* [U-tan] (*Аден*) [Aden]. На югозапад се минава с кораб по река за един ден (отново Нил). И отново на югозапад се пътува по река, която се пресича за един ден (все още Нил). Страната е разделена на 3 големи части (*Делта, Хептаномис(стоте номи), Дъбейд*) [Delta, Heptanomis, Thebaid?]. От град *Ар-ку* [Ar-ku] се върви право на север, на север от морето, и отново право на запад, на запад от морето. И пак само направо, докато се пристигне там. От град *Али-сан* [Ali-san] се пътува с кораб по река един ден, след това се заобикаля морето и след б-дневно пътуване през голямото море (Средиземно море) се пристига в тази държава. В нея има над 400 по-малки града. Нейната големина е няколко хиляди *ли* [li] в четирите посоки. Местожителството на краля се намира на бреговете на устието на реката (*Антиох-он-да-Оронтес*) [Antioch-on-the-Orontes](вероятно Антиохия). Те използват камък за направата на градските стени. В тази държава има *санг* [sung] (бор), *по* [po] (кипарис), *хуай* [huai] (*софора?*) [sophora?], *тцу* [tzu] (вид млечка?); бамбук, тръстика, тополи, върби, дървото *у-тунг* [wu-t'ung] и всякакви други видове растения. Хората се занимават със засяване на полята с всички видове житни растения. Техните домашни животни са: кон, магаре, муле, камила, копринена буба. Имат много жонгльори, които бълват огън от своите уста, завързват се и се освобождават, мятат над 20 топки. В тази държава няма постоянни владетели, но когато извънредно бедствие връхлети страната, те избират за крал достоен човек, като освобождават стария крал, който дори не смее да се ядоса на това решение. Хората са високи, почтени в своите взаимоотношения, също като китайците, но носят чужди дрехи. Те наричат своята държава “Средно кралство” (вероятно от “вътрешен” или от “средата на земята”).

Те винаги искали да изпращат посредници до *Зонго* [Zhongguo] (Китай), но *Ар-хси* [Ar-hsi] (*Партяните*) [Parthians] искали да печелят от тяхната търговия с нас и не биха им позволили да преминат тяхната държава. Те могат да четат чужди книги и управляват чрез закони обществените и частните си дела. Постройките на двореца са свещени. Те издигат знамена, бият барабани, използват малки каруци с бял балдахин и имат пощенски постове както в *Хан* [Han]. Ако се идва от *Ар-хси* [Ar-hsi] и се

заобиколи морето, тази държава се намира на север. Хората живеят близо един до друг. Там няма разбойници и крадци. Но има жестоки тигри и лъвове, които нападат пътниците, и освен ако не се пътува с кervани, не може да се премине държавата. Те имат десетки малки крале. Местоживеенето на техния крал е с обиколка над 100 *ли* [li]. Те имат официални архиви. Кралят има 5 двореца, намиращи се на разстояние 10 *ли* [li] един от друг. Той изслушва оплаквания в един от дворците от сутрин до вечер, докато се измори. Следващата сутрин отива до друг дворец и така за 5 дни завършва обиколката си. 36 генерали винаги се консултират относно обществените дела. Ако един генерал не се яви на срещата, те не обсъждат нищо. Когато кралят излиза навън, обикновено взема един човек от свитата си да го следва с кожена чанта, в която просителите хвърлят изложенията на техните случаи. Когато кралят пристигне в двореца, той изследва основанията на всеки случай. Те обикновено използват стъкло, за да правят колоните в дворците, както и уреди от всякакъв вид. Те правят лъкове и стрели.

Следните малки зависими области са изброени поотделно, а именно: кралете на *Ала-сан* [A la-san] (*Александрия-на Ефрат, или Чарак Спасину*) [Alexandria – Euphrates, Charax Spasinu], *Лу-фен* [Lu-fen] (*Никефориум*) [Nikephorium], *Чие-лан* [Ch'ieh-lan] (*Палмира*) [Palmyra], *Хсиен-ту* [Hsien-tu] (*Дамаск*) [Damascus], *Си-фу* [Si-fu] (*Емеса*) [Emesa], *Хо-лат* [Hi-ra], и много други малки кралства. Невъзможно е да се изброят едно по едно. Държавата произвежда фин *чих* [ch'ih] (коноп или конопена тъкан). Те правят златни и сребърни монети. Една златна се равнява на 10 сребърни монети. Те плетат фини платове и казват, че използват долната част от вълната на водните овце<sup>7</sup>. Тя се нарича *Хай-хси-пу* [Hai-hsi-pu] (тъкан, идваща от земите на запад от морето). В тази държава всички домашни животни произлизат от водата (???). Някои твърдят, че те използват не само вълната на овцете, но и кората на дърветата (растителни влакна?) и коприната от диви копринени буби за изтъкването на платове. *Чу-шу* [Ch'u-shu], *Та-тенг* [Ta-teng] и *Чи-чанг* [Chi-chang] (килимчета от шевиот или плюш?) са много добре изтъкани и цветовете им са по-ярки от цветовете на тези, произведени в държавите на изток от морето. Освен това те винаги силно са искали да получат коприна от *Хан* [Han], за да я отделят с цел да

правят *ху-линг* [hu-ling] (дамаска) и поради тази причина често търгуват по море с държавите от *Ар-хси* [Ar-hsi]. Морската вода е горчива и негодна за пиене и поради това малко пътници минават през тази държава. Хълмовете в тази държава доставят лошокачествен нефрит в 9 цвята, а именно: син, розов, жълт, бял, черен, зелен, пурпурен, червен и лилав. *Чуи-се-ших* [Chiu-se-shih] (девет цветни камъни), които сега се намират в *И-у-шан* [I-wu-shan] принадлежат към този вид. По време на третата година на *Янг-чия* [Yang-chia] (134 г. След Христа), кралят и управителят на *Су-ле* [Su-le] (Кашгар?) [Kashgar?] предоставили на съда по един златен колан, отрупан със сини камъни (*лапис лазули, лазурит*) [lapis lazuli] от *Хай-хси* [Hai-hsi] и *Чин-хси-у-чиу-ту* [Chin-hsi-yu-chiu-t'u] казва: редките камъни на държавите *Чи-пин* [Chi-pin] и *Тиао-чи* [T'iao-chih] (*Вавилон*) [Babylonia] са с лошо качество.

Следните продукти са често срещани в *Та-цин* [Ta-ts'in]: Злато. Сребро. Мед. Желязо. Олово.

Калай. Костенурки. Бели коне. Червен заек. *Хсиен-чи-хси* [Hsien-chi-hsi]. Черупки на костенурки. Черни мечки. *Чи-чи* [Ch'ih-ch'ih]. *Пи-ту-шу* [P'i-tu-shu]. Големи раковини. *Че-чу* [Ch'e-ch'u]. Червеникав халцедон. Южно злато. Скъпоценен камък синьо рибарче. Слонова кост.

*Фу-цай-у* [Fu-ts'ai-yu]. *Минг-уе-чу* [Ming-yueh-chu]. *Йе-куанг-чу* [Yeh-kuang-chu]. Истински бели перли. Кехлибар. Корали. Матово стъкло в<sup>8</sup> 10 цвята, а именно: розов, бял, черен, зелен, жълт, син, лилав, небесносин, червен и червено-кафяв. *Чиу-лин* [Ch'iu-lin].

*Ланг-кан* [Lang-kan]. Твърд кристал. *Мей-куей* [Mei-kuei] (гранат?). *Риалгар и орпимент* [Realgap, orpiment]. *Пи* [Pi] в 5 цвята. 10 вида нефрит, а именно: жълт, бял, черен, зелен, кафяво-червен, пурпурен, лилав, златист, жълт, светлосин, и червеникавожълт. 5 цвята *Чу-шу* [Ch'u-shu] (килимчета?). 5 цвята *Тао-пу* [T'ao-pu]. 5 цвята *Та-тенг* [T'a-teng] (килимчета?). *Чианг-ти* [Chiang-ti]. 9 цвята *Шоу-хсиа та-тенг* [Shou-hsia t'a-teng]. Завеси с вътъкани златни нишки. Златна бродерия. 5 цвята *Тю-чан* [Tou-Chan] (китайски). Дамаски в различни цветове. *Чин-ту-пу* [Chin-t'u-pu] (тъкан

в златисто?). *Фей-чи-пу* [Fei-chi'h-pu]. *Фа-лу-пу* [Fa-lu-pu]. *Фей-чи-чу-пу* [Fei-ch'ih-ch'u-pu]. Тъкан от азбест. *О-ле-те-пу* [O-le-te-pu]. *Па-це-пу* [Pa-tse-pu]. *То-тай-пу* [To-tai-pu]. *Уен-се-пу* [Wen-se-pu]. *И-уей-му-ер* [I-wei-mu-erh]. Балсам. *Ти-ти-ми-ми-тоу-на* [Ti-ti-mi-mi-tou-na]. *Пай-фу-цу* [Pai-fu-tzu]. *Хсун-лу* [Hsun-lu]. *У-чин* [Yu-chin]. *У-чиао-хсун* [Yun-chiao-hsun] във всичките 12 вида ухаещи вещества от зеленчуци.

След като пътят от *Та-цин* [Ta-ts'in] бил направен по земя на север от морето, друг път бил пробван, който вървял покрай морето на юг и се свързвал със северните отдалечени варвари в 7 княжества на *Чиао-чи* [Chiao-chih] [Cochin China (Южен Виетнам)]. Имало също воден път, който водел до *И-чоу* [Yi-chou] и *Юнг-чанг* [Yung-ch'ang] (*сега Юнан*) [Yunnan]. Поради тази причина редките предмети идвали от *Юнг-чанг* [Yung-ch'ang]. Преди се е говорело само за пътя по вода. Не се знаело, че има сухоземен маршрут. Сега описанието на държавата е както следва. Броят на жителите не може да се определи. Тази държава е най-голямата на запад от *Цунг-линг* [Ts'ung-ling]. Броят на малките управители, установени под нейното господство, е много голям. Ние поради тази причина ще отбележим само по-големите. Кралят на *Ала-сан* [Ala-san] [Charax Spasinu] е подчинен на *Та-цин* [Ta-ts'in]. Неговото местожителство е точно в средата на морето. На север се стига до *Лу-фен* [Lu-fen] (*Никефориум*) [Nikephorium], по вода за половин година, а със силни ветрове за месец. Той е най-близо до град *Ар-ку* [Ar-ku] (*Уруку, сега Уарка*) [Uruku, Warka] в *Ар-хси* [Ar-hsi] (*Партия*) [Parthia]. На югозапад се отива до столицата на *Та-цин* [Ta-ts'in] (*Антиохия*) [Antioch-on-the-Orontes]. Ние не знаем броя *ли* [li]. Кралят на *Лу-фен* [Lu-fen] (*Никефориум*) [Nikephorium] е подчинен на *Та-цин* [Ta-ts'in]. Неговото местожителство е на разстояние 2000 *ли* [li] от столицата на *Та-цин* [Ta-ts'in]. Висящият мост над реката (мостът над *Ефрат*) (Euphrates) при *Зойгма* (Zeugma) в *Та-цин* [Ta-ts'in] на запад от град *Лу-фен* [Lu-fen] е дълъг 230 *ли* [li]. Ако се пресече реката, пътят води на югозапад. Ако се заобиколи реката, се върви право на запад. Кралят на *Чие-лан* [Ch'ieh-lan] (*Палмира*) [Palmyra] е подчинен на *Та-цин* [Ta-ts'in]. Ако се идва от държавата *Си-тао* [Si-t'ao] (*Ситейк*) [Sittake], се върви право на юг, пресича се реката и след това се върви 3000 *ли* [li] право на запад до *Чие-лан* [Ch'ieh-lan]. Когато пътят идва от юг на реката, се върви

на запад. Ако се идва от *Чие-лан* [Ch'ieh-lan], отново се върви направо 600 *ли* [li] към държавата *Си-фу* [Si-fu] (*Емеса*) [Emesa] по западната част на реката, където южния път се съединява с пътя за *Си-фу* [Si-fu], където на югозапад се намира държавата *Хсиен-ту* [Hsien-tu] (*Дамаск*) [Damascus]. Ако се върви право на юг от *Чие-лан* [Ch'ieh-lan] и *Си-фу* [Si-fu], там се намира Каменната земя (*Арабия Петра*) [Arabia Petraea]. В земите на Каменната земя е голямото море (Червено море), в което има корали и истински перли. На север от *Чие-лан* [Ch'ieh-lan], *Си-фу* [Si-fu], *Си-пан* [Si-pan] (*Ктезифон*) [Kteziphon] и *Ук-ман* [Uk-man] (*Екбатана*) [Ekbatana] има верига от хълмове, простиращи се от изток на запад (*Планините Таура*) [Taurus Mountains]. На изток от *Та-цин* [Ta-ts'in], както и от *Хай-тунг* [Hai-tung] (държавата на източния бряг на Голямото море, т.е. на Персийския залив), има редица от хълмове, простиращи се от север на юг (*Планините Загро*) [Zagros Mountains].

Кралят на *Хсиен-ту* [Hsien-tu] е подчинен на *Та-цин* [Ta-ts'in]. От неговото местожителство се върви 600 *ли* [li] на североизток до *Си-фу* [Si-fu]. Кралят на *Си-фу* [Si-fu] е подчинен на *Та-цин* [Ta-ts'in]. От неговото местоживееие се изминават 340 *ли* [li] на североизток през реката до *Хо-лат* [Ho-lat] (*Хира*) [Hira]. *Хо-лат* [Ho-lat] е подчинен на *Та-цин* [Ta-ts'in]. Неговото местожителство е на североизток от *Си-фу* [Si-fu] през реката. От *Хо-лат* [Ho-lat] на североизток се преминава през реката до *Си-ло* [Si-lo] (*Селевкия*) [Seleukia] и отново на североизток от нея се пресича река. Държавата *Си-ло* [Si-lo] е зависима от *Ар-хси* [Ar-hsi] (*Партия*) [Parthia] и е на границата с *Та-цин* [Ta-ts'in]. На запад от *Та-цин* [Ta-ts'in] са водите на морето (Средиземно море), а на запад от него има река (*Оронтес*) [Orontes]. На запад от реката има голяма верига от хълмове, простиращи се от север на юг (*Лебанон*) [Lebanon]. На запад от планинската редица е *Чи-шуи* [Ch'ih-shui] (река Йордан?). На запад от *Чи-шуи* [Ch'ih-shui] е Белият хефритен хълм [White Jade Hill], където се намира *Хси-уанг-му* [Hsi-wang-mu]. На запад от *Хси-уанг-му* [Hsi-wang-mu] са *Лю-ша* [Liu-sha] ("Плаващи пясъци"), на запад от които са четирите държави *Та-хсия* [Ta-hsia], *Чиен-ша* [Chien-sha], *Шу-у* [Shu-yu] и *Уе-чи* [Yueh-chih]. На запад от тях се намира *Хей-шуи* [Hei-shui] (Черна или Тъмна река), която е описана като крайната западна точка на света.

ОТ **ЧИН-ШУ** [CHIN-SHU], глава 97 (написана в ранния 7 век след Христа), за 265 – 419 след Христа

**Та-цин** [Ta-ts'in] (*Римска Сирия*) [Roman Syria], наричана още **Ли-кан** [Li-kan], се намира на западната част на западно море (Персийския залив). В тази държава няколко хиляди **ли** [li] в четирите посоки са покрити от градове и други населени места. Нейната столица има обиколка над 100 **ли** [li]. Заселниците използват корали при правенето на греди в своите жилища. Те използват и тъмно стъкло при направата на стените и кристал за основите на колоните. Техният крал има 5 двореца. Дворците са на разстояние 10 **ли** [li] един от друг. Всяка сутрин кралят изслушва събития в единия дворец. След като свърши, той започва наново. Когато държавата е сполетяна от ненавременен бедствие, мъдър мъж се избира. Старият крал е освобождаван от задълженията си и така отпратен, той не смеел да смята, че са се отнесли зле с него. Те имат пазители на официалните документи и преводачи, които са запознати с техния стил на писане. Те имат също малки каруци с бял балдахин, флагове и знамена, пощенски ред, каквито имаме и в **Зонго** [Zhongguo] (Китай). Жителите са високи, техните лица приличат на лицата на китайците, но носят чужди дрехи. Тяхната държава изнася много злато и скъпоценни камъни, блестящи перли, големи раковини. Те притежават “камък, който блести през нощта”, **хсие-чи-хси** [hsieh-chi-hsi], тъкани от азбест. Те знаят как до бродират платовете със златни нишки и да ги вплитат в килимчетата. Те правят златни и сребърни монети. Десет сребърни монети се равняват на една златна. Жителите на **Ар-хси** [Ar-hsi] (*Аршакиди, или Партия*) [Arsacids, Parthia] и на **Тиен-чу** [T'ien-chu] (Индия) търгуват с тях по море. Тяхната печалба е 100 пъти по-голяма. Когато пратениците на съседните държави пристигат там, те са осигурени със златни пари. Водите на голямото море, което пресича пътя нататък са солени, горчиви и негодни за пиене. Търговците, които пътуват нагоре-надолу се осигуряват с хранителни припаси за 3 години, така че не тръгват много на път.

По времето на династията **Хан** [Han], **ту-ху** [tu-hu] **Пан Чао** [Pan Ch'ao] изпратил своя подчинен **Кан-унг** [Kan-ying] като пратеник в тази държава. Но моряците, които пътували по море, казали: “има нещо в морето,

което кара хората да тъгуват по домовете си. Тези, които тръгват, не могат да направят нищо, когато са обхващани от меланхолични чувства. Ако пратеника на Хан [Han] не го е грижа за неговите родители, неговата жена, неговите деца, може да тръгне.” Уинг [Ying] не можал да започне това пътуване. По време на периода Тай-канг [T'ai-k'ang] при императора У-ти [Wu-ti] (280-290г. след Христа) техният крал изпратил пратеник, за да предложи подаръци.

ОТ СУНГ-ШУ [SUNG-SHU], глава 97 (написана 500 г. след Христа), за периода 420 – 278 г. след Христа

Що се отнася до Та-цин [Ta-ts'in] (Римска Сирия) [Roman Syria] и Тиен-чу [T'ien-chu] (Индия) далеч в западния океан (Индийски океан), ние трябва да споменем, че въпреки пратениците на двете династии Хан [Han] (Чанг Чиен и Пан Чао) [Chang Ch'ien, Pan Ch'ao] да са претърпели изключителните трудности по този път, от тогава нататък търговията със стоки е претърпяла промяна и стоките били изпращани на чужди племена, като силата на вятъра ги карала надалеч по вълните на морето. Има високи редици от хълмове, доста различни от тези, които ние познаваме, и голямо разнообразие от гъсто населени племена с различни имена и необикновени титли. Те са от социална група, доста различна от нашата. Всичките скъпоценни неща от земята и водата идват от там, както и скъпоценните камъни, направени от рогове на носорози и камъни синьо рибарче [chryso-prase], ше-шу [she-shu] (змийски перли) и тъкани от азбест. Има неизброимо многообразие от тези редки предмети. А също така и учението за абстракцията на ума в посвещение на ши-чу [shih-chu] (“господарят на света” или “Буда” – тук със значение “Христос”) повлияло на мореплаването и търговията да се разшири в тези граници.

ОТ ЛИАНГ-ШУ [LIANG-SHU], глава 54 (написана 629 г. след Христа), за периода 502 – 556 г. след Христа

На запад от нея (а именно Чунг Тиен-чу [Chung T'ien-chu] или Индия) те продължават да тъгуват много по море с Та-цин [Ta-ts'in] (Римска



*Сирия*) [Roman Syria] и *Ар-хси* [Ar-hsi] (*Арсакидс, или Партия*) [Arsacids, Parthia], особено с предмети от *Та-цин* [Ta-ts'in] като всякакви видове скъпоценни неща, корали, кехлибар, *чин-пи* [chin-pi] (златен нефрит), *чу-чи* [chu-chi] (вид перла), *ланг-кан* [lang-kan], *У-чин* [Yu-chin] (куркума?) и стиракс. Стираксът се е правел от смесването и варенето на различни ароматни дървета, той не е естествен продукт. Твърди се още, че жителите на *Та-цин* [Ta-ts'in] събират растението стиракс, изстискват сока му и така правят балсам (*хсианг-као*) [hsiang-kaao]. След това продават неговите остатъци на търговците от другите държави. Така то минава през много ръце, преди да достигне *Зонго* [Zhongguo] (Китай), и когато пристигне там, не е вече толкова уханен. *У-чин* [Yu-chin] (куркума?) идва само от държавата *Чи-пин* [Chi-pin] (държава близо до Персийския залив) и т.н.

В деветата година на периода *Йен-хси* [Yen-hsi] от *Хуан-ти* [Huan-ti] в династията *Хан* [Han] (166 г. след Христа) кралят на *Та-цин* [Ta-ts'in] *Ан-тун* [An-tun] *Марк Аврелий Антоний* [Marcus Aurelius Antonius] изпратил посредник с данъци от границата на *Джи-нан* [Jih-nan] (*Анам*) [Annam]. По време на периода на *Хан* [Han] те само веднъж се свързали със *Зонго* [Zhongguo] (Китай). Търговците от тази държава често посещавали *Фу-нан* [Fu-nan] (*Сиам, Тайланд*) [Siam], *Джи-нан* [Jih-nan] (*Анам*) [Annam] и *Чиао-чи* [Chiao-chih][Cochin China]. Но малко от жителите на тези южни гранични области идвали в *Та-цин* [Ta-ts'in]. По време на петата година от периода *Хуанг-у* [Huang-wu] от царуването на *Сун-чуан* [Sun-ch'uan] (226 г. след Христа) търговец от *Та-цин* [Ta-ts'in], чието име било *Цин-лун* [Ts'in-lun], дошъл в *Чиао-чи* [Chiao-chih][Cochin China]. Префектът (*тай-шоу*) [t'ai-shou] на *Чиао-чи* [Chiao-chih] *У Миао* [Wu Miao] го изпратил до *Сун-чуан* [Sun-ch'uan] (император *У* [Wu]), който го помолил за сведения за неговата родна държава и народ. *Цин-лун* [Ts'in-lun] подготвил изявление и отговорил. По това време *Чу-ко Ко* [Chu-ko K'o] (племенник на *Чу-ко Лианг* [Chu-ko Liang], наричан още *Кунг-минг* [K'ung-ming] се сбил с *Тан-янг* [Tan-yang] (*или Кианг-нан*) [Kiang-nan] и те хванали черни на цвят джуджета. Когато *Цин-лун* [Ts'in-lun] ги видял, той казал, че в *Та-цин* [Ta-ts'in] такива хора рядко се виждат. Тогава *Сун-чуан* [Sun-ch'uan] изпратил мъжки и женски джуджета, по десет от всеки пол, поверени на командването на *Лиу-хсиен* [Liu Hsien] от *Хуи-чи* [Hui-chi] (област в *Чекианг* [Chekiang]) да придружават *Цин-лун* [Ts'in-lun].

*Лиу-хсиен* [Liu Hsien] умрял по пътя, след което *Цин-лун* [Ts'in-lun] се върнал директно в своята родна държава.

ОТ *УЕЙ-ШУ* [WEI-SHU], глава 102 (написана 572 г. след Христа), за периода 386 – 556 г. след Христа

Държавата *Та-цин* [Ta-ts'in] (*Римска Сирия*) [Roman Syria] се нарича още *Ли-кан* [Li-kan] (Сирия). Нейната столица е град *Ан-ту* [An-tu] (*Антиохия*) [Antioch]. От *Тиао-чи* [T'iao-chih] (*Вавилон*) [Babylonia] се тръгва на запад по море 10 000 *ли* [li]. От *Тай* [Tai] (*Та-тунг фу?*) [Ta-t'ung fu?] разстоянието е 39 400 *ли* [li]. От страната на нейното море се стига до залив (заливите на *Акаба и Суец*) [Aqaba, Suez] и източната и западната част на държавата се вписват в естествения изглед на залива. Нейната територия наброява около 6000 *ли* [li]. Тя се намира между две морета. Тази държава е управлявана мирно и домовете на хората са разпръснати като звезди. Кралската столица (*Антиохия*) [Antioch] е разделена на 5 града, всеки от които е голям 5 квадратни *ли* [li]. Обиколката ѝ е 60 *ли* [li]. Кралят живее в средния град. В града има утвърдени 8 високопоставени лица, които управляват четирите части на държавата. Но в кралския град има също установени 8 високопоставени лица, които разделят помежду си управлението на четирите града. Когато управленските дела са обсъждани и в четирите части на държавата има нерешени случаи, високопоставените управници на четирите града свикват съвет в двореца на краля. След като кралят одобри тяхното решение, то влиза в сила. Веднъж на 3 години кралят излиза, за да се убеди в нравствеността на народа. Ако някой е прегърпял несправедливост, той излага оплакването си на краля, който в по-маловажни случаи порицавал, а в по-значителните освобождавал от длъжност управителя, отговорен за това, и назначавал по-достоеен мъж на негово място. Жителите са изправени и високи. Техният начин на обличане, техните каруци и флагове приличат на тези на китайците и поради тази причина другите народи ги наричат *Та-цин* [Ta-ts'in]. Държавата произвежда всякакви видове житни растения, черница и коноп. Жителите се занимават с копринени буби и с поля. Има изобилие от *чу-лин* [ch'iu-lin] (вид нефрит), *ланг-кан* [lang-kan] (вид корал), *шен-куей* [shen-kuei] (вид костенурка или нейната черупка), бели коне, *чу-лие* [chu-lieh] (буквално “червена козина”

– скъпоценен камък), *минг-чу* [ming-chu] (блестящи перли), *йе-куанг-пи* [yeh-kuang-pi] (камък, който блести през нощта).

На югоизток се стига до *Чиао-чи* [Chiao-chih] [Cochin China]. Има и също връзка по вода с княжествата на *Уи-чоу* [Yi-chou] (*Юнан*) [Yunnan] и *Юнг-чанг* [Yung-ch'ang] (близо до *Бамо*) [Bhamo]. Много от редките предмети идват от тази държава. На запад от водите на морето, западно от *Та-цин* [Ta-ts'in], има река. Реката тече на югозапад (*Оронтес*) [Orontes]. На запад от реката е *Нан-пей-шан* [Nan-pei-shan] (*Ливан*) [Lebanon], а западно от хълмовете е Червената река (Червено море / заливът на *Акаба* [Aqaba]). На запад от нея е *Пай-ю-шан* [Pai-yu-shan] (*планината Синай*) [Mt. Sinai], а западно от хълма Нефрит [Jade] е *Хси-уанг-му-шан* [Hsi-wang-mu-shan] (хълмът на майката на западния крал), където има храм, направен от нефрит (пирамидите). Твърди се, че от западната граница на *Ар-хси* [Ar-hsi] (*Арсакиди, или Партия*) [Arsacids, Parthia], като се следва извитата форма на морския бряг, се изминават 40 000 *ли* [li] до *Та-цин* [Ta-ts'in]. Въпреки че в тази държава слънцето, луната и съзвездията са същите както в *Зонго* [Zhongguo], предишните историци смятат, че ако се върви 100 *ли* [li] на запад от *Тиао-чи* [T'iao-chih] (*Вавилон*), се стига до мястото, където слънцето залязва. Това е далеч от истината.

ОТ *ЧИУ-ТАНГ-ШУ* [CHIU-T'ANG-SHU], глава 198 (написана средата на X в. след Христа), за периода 618-906г. след Христа

Държавата *Фу-лин*<sup>9</sup> [Fu-lin] (Византия), наричана още *Та-цин* [Ta-ts'in] (*Римска Сирия*) [Roman Syria], се намира над западно море (Индийски океан). На югоизток граничи с *По-си* [Po-si] (Персия). Нейната територия е над 10 000 *ли* [li]. Има 400 града. Населените места са близо едно до друго. Стрехите, стълбовете и первазът на прозорците на техните дворци са правени често от кристал и тъмно стъкло. Има 12 благородни служители, които заедно контролират управленските дела. Те обикновено дават на човек да носи чанта и да следва каретата на краля. Когато хората имат оплаквания, те хвърлят в чантата написаното твърдение. Когато кралят се връща в двореца, той решава кой има право и кой не. Техните крале не са постоянни владетели, а хората се избират според заслугите. Ако неочаквано бедствие връхлети страната или ако вятър и дъжд се появяват в неподходящо време, кралят е

отстраняван и друг човек е слаган на неговото място. Шапката на краля има формата на птица с разтворени криле. Нейните краища са обсипани със скъпоценни перли. Той носи бродирани копринени дрехи без ревери отпред и седи на трон, покрит със златни украшения. Има птица, подобна на гъска, чиито пера били зелени и която стои винаги до него върху възглавничка. Когато нещо отровно било поставяно в храната на краля, птицата започвала да грачи. Стените на столицата са направени от гранит и са много високи (*Теодисиевите тройни стени*) [Theodosian]. Градът (Константинопол) има над 100 000 семейства (между 500 000 и 600 000 жители). На юг гледа към голямото море. На изток от града има голяма врата, висока над 20 **чанг** [chang] (над 235 фута). Тя е в жълто злато (бронз) от горе до долу и блести от разстояние няколко *ли* [li]. Като се идва отвън към кралското местоживеене, има 3 големи врати, обсипани с всички видове редки скъпоценни камъни. В горната част на втората врата има закачена огромна златна скала с 12 висящи топки, които показвали дванадесетте часове на деня. Човешка фигура, направена цялата от злато, стои в цял ръст. Когато става кръгъл час, една от златните топки пада от нейната страна и звукът, който прави, определя делението на деня, без ни най-малка грешка (воден часовник). В дворците колоните са направени в *се-се* [se-se] (лазурносин цвят), подовете от жълто злато (вероятно бронз), крилата на сгъваемите врати от слонова кост, гредите от благоуханни дървета. Те нямат керемиди, но ситен хоросан покрива къщата. Той е много плътен и изглежда лъскав като нефрит. Когато в разгара на лятото жителите са потиснати от жегата, те заливат покрива с вода, която тече над платформата, разпръсквайки я по целия покрив с таен механизъм, така че никой не вижда и не знае как става това, а просто чува звука от избликването на покрива. Изведнъж вижда струйките вода, стичащи се от четирите стрехи като водопад. По този начин течението причинява хладен вятър, което се дължи на хитрия похват.

За мъжете е обичайно да си режат косите и да носят роби, които оставят дясната им ръка гола. Жените нямат ревери на роклите си. Те носят тюрбани от бродирани платове. Притежанието на голямо състояние удостоверява с висок ранг собственика си. Има агнета, които израстват, на земята. Хората ги чакат да пораснат и тогава ги отделят със стени, за да попречат на зверовете, които са свободни, да ги изядат. Пъпът на тези агнета е свързан със земята и когато насила е отрязван, животното умира. Но след като

хората сами засаждат зародишите, те ги плашат с тропот на коне или с удряне на барабани, при което агнетата надават вик за тревога, пъпът се откъсва и тогава животното може да бъде отделено от водното растение. Жителите са свикнали да си режат косите и да носят бродирани дрехи. Те карат малки каручки с бял балдахин. Когато се прибират или излизат, те удрят барабани, издигат знамена и флагове. Държавата има много злато, сребро и редки скъпоценни камъни. Има *йе-куанг-пи* [yeh-kuang-pi] (камък, който блести през нощта), *минг-йе-чу* [ming-yueh-chu] (лунна перла), *хсие-чи-хси* [hsieh-chi-hsi] (камък “носорог, който плаши пилета, големи раковини, *че-чу* [che-ch'u] (майка на перла), червеникав халцедон, *кунг-цуи* [k'ung-ts'ui] (*Джадейте*) [Jadeite], корали, хехлибар. Всички ценни предмети на Запада са изнасяни от тази държава<sup>10</sup>.

Император *Янг-ти* [Yang-ti] от династията *Суи* [Sui] (605 – 617 г. след Христа) винаги е искал да започне взаимоотношения с *Фу-лин* [Fu-lin], но не успял. През 17-тата година от периода *Ченг-куан* [Cheng-kuan] (643 г. след Христа), кралят на *Фу-лин* [Fu-lin] *По-то-ли* [Po-to-li] (*Констанс II Погонат*, император от 641 до 668 г. след Христа) [Constans II Pogonatus] изпратил посредник, който предложил червено стъкло, *лу-чин-чинг* [lu-chin-ching] (зелено златисти камъни) и други предмети. *Тай-цунг* [T'ai-tsung] (тогава управляващият император) ги поощрил с послание с императорски печат и благосклонно ги дарил с подаръци от коприна. Когато *Та-ши* [Ta-shih] (арабите) завладели тези държави, те изпратили своя главнокомандващ *Мо-и* [Mo-i] (*Моавий*) [Mo'awiya] да обсади тяхната столица. Със споразумение те постигнали приятелски взаимоотношения и помолили да им бъде разрешено да плащат всяка година данък от злато и коприна. Впоследствие те станали подчинени на *Та-ши* [Ta-shih]. През втората година на периода *Чиен-фенг* [Ch'ien-feng] (667 г. след Христа) те изпратили посредник, който предлагал *Ти-йе-ка* [Ti-yeh-ka]. През първата година на периода *Та-цу* [Ta-tsu] (701 г. след Христа) те отново пратили посредник до нашия кралски двор. В първия месец на седмата година от периода *Кай-юан* [K'ai-yuan] (719 г. след Христа) техният господар изпратил *та-шоу-линг* [ta-shou-ling] (офицер с висок чин) от *Ту-хуо-ло* [T'u-huo-lo] (Казахстан) да предложи по 2 лъва и 2 *линг-янг* [ling-yang] (антилопи). След няколко месеца той изпратил на нашия кралски двор заедно с данъка още *та-те-сенг* [ta-te-seng] (“жреци с голяма стойност”).

ОТ ХСИН-ТАНГ-ШУ [HSIN-T'ANG-SHU], глава 221 (написана средата на XI в. след Христа), за 1060 г. след Христа

**Фу-лин** [Fu-lin] (Византия) е древната **Та-цин** [Ta-ts'in] (*Римска Сирия*) [Roman Syria]. Тя се намира над западното море (Индийски океан). Някои я наричат **Хай-хси-куо** [Hai-hsi-kuo] (т.е. “държава на запад от морето”). Тя е на разстояние 40 000 **ли** [li] от нашата столица и се намира на запад от **Шан** [Shan] (Армения). На север се върви направо към племето **Ко-са** [Ko-sa] (*казари*) [Khazars] от **Ту-чуе** [Tu-ch'ueh]. На запад граничи на морския бряг с град **Али-сан** [Ali-san] (Александрия). На югоизток граничи с **По-си** [Po-si] (Персия). Територията ѝ стига до 10 000 **ли** [li]. Има 400 града и 1 милион войници. Десет **ли** [li] се равняват на един **тинг** [t'ing], а три **тинг** [t'ing] на един **чи** [chih]. Има няколко десетки подчинени държави. Тези, които са известни по имена, са **Ала-сан** [A-la-san] [Charax Spasinu] и **Лу-фен** [Lu-fen] (*Никефориум*) [Nikephorium]. **Ала-сан** [A-la-san] е в посока североизток, но не знаем колко **ли** [li] е дълъг неговият път. На 2 000 **ли** [li] на изток по море се стига до държавата **Лу-фен** [Lu-fen]. Столицата на **Фу-лин** [Fu-lin] (Константинопол) е построена от гранит. Градът е широк 8 **ли** [li]. Източната врата е висока 20 **чанг** [chang] (235 фута) и е украсена с жълто злато (бронз). Кралският дворец има 3 входни врати, които са обсипани със скъпоценни камъни. На средния вход има голяма златна скала и човешка фигура, направена цялата от злато (воден часовник). От тази скала висят 12 малки топки, като една от тях пада на всеки кръгъл час. За направата на колоните на двореца те използват **се-се** [se-se], а за гредите на покрива – твърд кристал и тъмно стъкло. Подовете правят от греди на благоуханни дървета и жълто злато, а крилата на сгъваемите врати – от слонова кост.

Дванайсет уважавани служители притежават общ контрол. Когато кралят излиза, един мъж го следва с чанта, и каквито оплаквания има, се хвърлят в чантата. Когато се прибира, кралят проучва кое е правилно и кое не е. Когато държавата е връхлитана от ненавременно бедствие, кралят се отстранява и по-достоеен мъж се поставя на негово място. Официалната шапка на краля има формата на криле на птица и има зашита по нея перли.

Неговите одежди са от бродирана коприна, но нямат ревер отпред. Той седи в ложе със златни украшения. До него стои птица със зелени пера, която прилича на гъска. Когато Негово височество ядял нещо отровно, тя започвала да грачи. Покривите не са направени от глинени керемиди, а са покрити с бели камъни, твърди и блестящи като нефрит. В разгара на лятото те разпръскват вода, която тече надолу от покрива и по този начин течението прави вятър. Мъжете режат косите си и носят бродирани дрехи под формата на тога, която оставя дясната им ръка оголена. Те пътуват с тежки и леки карети и каручки, покрити с бял балдахин. Когато излизат или се прибират, вдигат знамена и бият барабани. Омъжените жени носят украсени диадеми. Милионерите в държавата са аристократите. Жителите обичат вино и имат склонност към сухите кейкове. Между тях има много фокусници, които излъчват огън от лицата си, пораждат реки и езера с ръцете си и вадят знамена и снопчета пера от устата си, а като вдигнат краката си, оттам падат перли и нефрити. Имат умни лекари, които, като отварят мозъци и вадят връзки, можели да лекуват *му-шенг* [mu-sheng] (вид слепота). Държавата има много злато и сребро, камък, който блести през нощта, и лунна перла, големи раковини, *че-чу* [che-ch'u] (майка на перли), червеникав халцедон, *му-нан* [mu-nan] (вид перла), пера на синьо рибарче (*лазурит*) [lapis lazuli] и кехлибар. Те тъкат платове от вълната на водните овце (*шуи-янг*) [shui-yang], която наричат *Хай-хси-пу* [Hai-hsi-pu] (тъкан от западно море). В морето има коралови острови. Рибарите седят в големи лодки и хвърлят телени мрежи във водата върху коралите. Когато коралите първо израстат от скалите, са бели като гъби. След година стават жълти, а след три – червени. Тогава техните разклонения започват да се сплитат, като стигат до височина от 3 до 4 *чи* [chih] (до 5 фута). След като мрежата е хвърлена, кораловите корени се вплитат в нея и мъжете в лодките трябва да я обръщат, за да могат да ги извадят. Ако изпуснат точното време за изваждане от водата, коралите ще загният. На западно море (Индийски океан) има търговия, при която търговците не се виждат един с друг, а цената се определя от страна на продавача. Те ги наричат “призрачни пазари”<sup>11</sup>. Има четириногло, наречено *Цунг* [Ts'ung]. То е с големината на куче, свирепо, отблъскващо и силно. В северните области има овца, която расте от земята. Нейният пъл е свързан с почвата и животното умира, ако той се отреже. Жителите ги плашат с тропот на коне или с биене на барабани. По този начин пътят се отделя и те се откъсват от водните растения. Те не живеят на стада. През 17-

тата година от **Ченг-куан** [Cheng-kuan] (643 г. след Христа), крал **По-то-ли** [Po-to-li] (**Констанс II Погонат**, император от 641 до 668 г. след Христа) [Constans II Pogonatus] изпратил посредник, който предложил червено стъкло, **лу-чин-чинг** [lu-chin-ching] (зеленозлатисти камъни) и управленска заповед била издадена като потвърждение. Когато **Та-ши** [Ta-shih] (арабите) заграбили тези страни, те изпратили своя генерал **Мо-и** [Mo-i] (**Моавий**, тогава управител на Сирия, след това халиф 661 – 680г. след Христа) [Mo'awiya] [Caliph] да ги принуди да се подчинят. **Фу-лин** [Fu-lin] постигнал мир чрез съгласие, но впоследствие станал подвластен на **Та-ши** [Ta-shih]. От периода **Чиен-фенг** [Ch'ien-feng] (666 – 668 г. след Христа) до периода **Та-цу** [Ta-tsu] (701 г. след Христа) те нееднократно предлагали подаръци на кралския двор **Хан** [Han] (китайския). В седмата година от периода **Кай-юан** [K'ai-yuan] (719 г. след Христа) те предложили чрез **та-ю** [ta-yu] (високопоставен служител) на **Ту-хуо-ло** [T'u-huo-lo] лъвове и **линг-чнг** [ling-yang] (антилопи).

Пресичайки пустинята на югозапад от **Фу-лин** [Fu-lin], на разстояние 2000 **ли** [li] има 2 държави, наречени **Мо-лин** [Mo-lin] (**Алва, или Горен Куш**) [Alwa, Upper Kush] и **Лао-по-са** [Lao-p'o-sa] (**Макура, или Долен Куш**) [Maqurra, Lower Kush]. Техните жители са чернокожи и с буен нрав. Държавата е маларична и няма растителност. Те хранят конете си със суха риба и се хранели с **ху-манг** [hu-mang] (персийска фурма – Phoenix dactylifera). Те не се срамуват от честите си незаконни отношения с диваците и наричат това “установяване на връзка между господар и подчинен”. На един от всеки седем дни те се въздържат от работа и пируват по цяла нощ.

ОТ НЕСТОРИАНСКИТЕ КАМЕННИ НАДПИСИ, колони 12–13  
(написани 781 г. след Христа)

Според **Хси-ю-ту-чи** [Hsi-yu-t'u-chi] и историческите записки на династиите **Хан** [Han] и **Уей** [Wei], държавата **Та-цин** [Ta-ts'in] (**Римска Сирия**) [Roman Syria] започва на юг от Коралово море и се простира на север до **Чунг-пау-шан** [Chung-pau-shan] (хълмове от скъпоценни камъни). На запад има изглед към “областта на безсмъртните” и “цветистата гора”, а на изток граничи с “продължителните ветрове” и “слабата вода” (Мъртво море). Тази държава произвежда огнеустойчиви материи (азбест), възвръщащ живота тамян, **минг-уе-чу** [ming-yueh-chu] (лунна перла), **йе-**



*куанг-пи* [yeh-kuang-pi] (камък, който блести през нощта). Там няма грабежи и хората се радват на мир и щастие. Изповядва се само светла (т.е. християнска) религия. Единствено добродетелни управници заемат трона. Тази държава е обширна, а литературата ѝ процъфтяваща.

ОТ **СУНГ-ШИ** [SUNG-SHI], глава 490 (написана в късния 13 в. след Христа), за периода 960 – 1279г. след Христа

Държавата **Фу-лин** [Fu-lin] (*Византия*). На югоизток от нея се стига до **Мей-лу-ку** [Mei-lu-ku] (*Киликия, Мала Азия*) [Kilikia (“Cilicia”)]. На север се достига до морето (Черно море). И до двете места пътуването трае 40 дни. На запад се стига за 30 дни до морето (Средиземно море). На изток, като се започне от западен **Та-шии** [Ta-shih], се стига до **Ю-тиен** [Yu-tien] (*Котен*) [Khoten], **Хуи-хо** [Hui-ho] и **Чинг-танг** [Ch’ing-t’ang], и най-накрая до **Зонго** [Zhongguo] (Китай). По време на предишните династии не били изпращали подаръци до кралския ни двор. По време на десетия месец от четвъртата година в периода **Янг-фенг** [Yang-feng] (ноември, 1081 г. след Христа) техният крал **Мие-ли-и-линг-кай-са** [Mieh-li-i-ling-kai-sa] [император Михаил VII] първи изпратил **та-шоу-линг** [ta-shou-ling] (високопоставен служител) **Ни-си-ту-линг-си-менг-пан** [Ni-si-tu-ling-si-meng-p’an] да предложи като дар оседлани коне, остриета на саби и истински перли. Той казал: климатът на тази държава е много студен. Къщите нямат тухли. Продуктите им са злато, сребро, перли, западна копринена тъкан, крави, овце, камили с една гърбица, круши, бадеми, фурми, **па-лан** [pa-lan] (вид фурма), просо и жито. Те правят вино от грозде. Техните музикални инструменти са лютня, **ху-чин** [hu-ch’in] (лютня във формата на чайник), **хсиао-пи-ли** [hsiao-pi-li] (вид камшик???), **пиен-ку** [p’ien-ku] (“страничен барабан”). Кралят се облича в червени и жълти одежди и носи тюрбан от копринен плат с вплетени златни нишки. През третия месец всяка година той отива до Храма на **Фу-шии** [Fou-shih] (“Храма на Буда”, тук със значение Мохамед или Христос; на други места Корана е описан като **Фу-чинг** [Fou-ching]). Кралят седи на червено ложе (вероятно трон, поставен на специален подиум), до което хората се качват. Неговите уважавани слуги (министри, придворни, жреци?) са облечени като крале, но носят синя, зелена, лилава, на бели петна, червена, жълта или кафява материя, имат тюрбани и яздят на кон. Градовете и областите на държавата са под властта

на *шоу-линг* [shou-ling] (ръководител, шейх?). Два пъти в годината, през лятото и есента, те трябва да предлагат пари и платове (*чин-ку-по*) [chin-ku-po]. В своите наказателни присъди те правят разлика между големи и малки нарушения. По-малките престъпления са наказват с няколко десетки удара, в пръчка от бамбук, а тежките – до 200 удара. Най-голямото наказание се изпълнява, като жертвата се поставя в кожена торба, която се хвърля в морето. Те не са склонни да воюват със съседни държави и в случай на малки трудности се опитват да уредят нещата чрез кореспонденция. Но когато важни интереси са в опасност, те ще изпратят армията си. Правят златни и сребърни монети без дупки, но на обратната страна на монетата изсичат думите *Ми-ле-фю* [Mi-le-fou] (Михаил), което е името на краля. На хората им е забранено да подправят монети. По време на шестата година от *Юан-ю* [Yuan-yu] (1091 г. след Христа) те изпратили двама посредници, и техният крал бил представен чрез императорска заповед с 200 топа плат, двойки бели и златисти вази и дрехи със златна лента на пояса.

**МА ТУАН-ЛИН** [MA TUAN-LIN], **УЕН-ХСИЕН-ТУНГ-КАО** [WEN-HSIEN-T'UNG-K'AO], глава 330 (написана в късния 13 в. след Христа)

За *Та-цин* [Ta-ts'in], наречен още *Ли-кан* [Li-kan] (Сирия), се е съобщило първо по време на късната династия *Хан* [Han]. Тъй като тази държава се намира на запад от западно море (Персийския залив) се нарича още *Хай-хси-куо* [Hai-hsi-huo] (т.е. “държавата на западно море”). Кралят живее в град *Ан-ту* [An-tu] (*Антиохия*) [Antioch]. В дворците те използват кристал за направата на колоните. От *Тиао-чи* [T'iao-chih] (Вавилон) на запад, през морето се изминава извито разстояние от 10,000 *ли* [li]. Разстоянието до *Чанг-ан* [Ch'ang-an] (*Хси-ан-фу*) [Hsi-an-fu] е 40,000 *ли* [li]. Тази държава е равна и изправена. Жилищата на хората са разпръснати като звезди. Територията ѝ наброява до 1000 *ли* [li] от изток на запад и от север на юг. Има над 400 града и няколко десетки малки подчинени области. На запад е Голямото море (Средиземно море). На запад от морето е кралският град *Али-сан* [Ali-san] (Александрия). Те имат пазители на официалния архив и чужденци, обучени в четени на техните трудове. Те режат косите си и носят бродирани дрехи. Те също имат малки каручки с бял балдахин,

вдигнати знамена и т.н. Всеки 10 *ли* [li] правят един *тинг* [t'ing]. 30 *ли* [li] са равни на един *хоу* [hou], както е и в *Зонго* [Zhongguo] (Китай). В държавата има много лъвове, които са голямо бедствие за пътниците, тъй като, ако не пътуват в кERVани от над 100 души и не са защитени с военно оборудване, те могат да бъдат убити. Кралят не е неизменен, а те искат да са ръководени от достоен човек. Когато неочаквано бедствие или ненавременна буря връхлети и завали дъжд, кралят се отстранява и се избира нов, като отеглящият се крал напуска в добро настроение.

Сред скъпоценните камъни, които имат, е *хсиен-чи-хси* [Hsien-chi-hsi] (камък “плашещият пилета носорог”). Те смесват няколко благоуханни съставки и пържат техния сок за да направят *Су-хо* [Su-ho] (стиракс). Държавата произвежда злато, сребро и редки скъпоценни предмети; камък, който блести през нощта, лунна перла, кехлибар, тъмно стъкло, костенурки, бели коне, червена козина, черупки на костенурки, черни мечки, червено стъкло, *ни-ту-шу* [p'i-tu-shu] (вид плъх), големи раковини, *че-чу* [ch'e-ch'u], червеникав халцедон. *Цунг* [Ts'ung] (четириног) идва от западно море (Персийския залив). Някои са питомни като кучетата, но повечето са свирепи и злобни. От северните притежания на тази страна имало една овца, която расте по естествен начин от земята. Те чакат, докато зародишът поклъне, и след това ги защитават, като издигат стени, за да не ги изядат зверовете, които са на свобода. Техният пъп е свързан със земята. Ако той се пререже насила, животното ще умре. Но ако чрез звука от удрянето на някой предмет те се уплашат, това ще стане причина техният пъп да се раздели и те ще могат да се отделят от водните растения. Те няма да образуват стада. Има още и *Му-нан* [Mu-nan], перла с цвят на нефрит, която произлиза от съгъстяването на слюнката в устата на летяща птица. Местните я смятат за скъпоценна съставка. Има жонглиори, които оставят огъня да гори на своите чела, правят реки и езера със техните ръце, вдигат крака и оставят перли и скъпоценни камъни да падат от там и от отворените си уста изваждат знамена и снопчета пера в изобилие. Относно *хси-пу* [hsi-pu] (фина тъкан), произвеждана от техните станове, те казват, че използват вълна от водните овце, за да я правят. Нарича се *хай-чунг-пу* [hai-chung-pu]. Те правят всякакви видове килимчета. Техните цветове са дори по-ярки от направените в държавите на изток от морето. Те винаги имат печалба от дебелия едноцветна копринена материя от *Зонго* [Zhongguo], която разделят, за да правят чужди

*линг кан уен* [ling kan wen] (стоки, боядисани в синкавочервено и лилаво), и се радват на оживена търговия по море с чуждите области на *Ар-хси* [Ar-hsi] (*Аршакиди, или Партия*) [Arsacids, Parthia]. На около 700 или 800 *ли* [li] на югозапад в *Шан-хай* [Chang-hai] се намират Кораловите острови [Coral Islands]. На дъното на водата има скали, върху които растат корали.

Жителите на *Та-цин* [Ta-tsin] използват големи морски кораби, които имат на борда си мрежи от стомана. Първо пускат гмурец, който търси корали. Ако мрежите могат да бъдат пуснати, те ги хвърлят. Когато коралите първо се показват, те са бели на цвят и постепенно сякаш израстват и избиват. След като измине година и повече, те започват да растат между дупките на мрежата и променят цвета си на жълт. Те се разпростират и увиват разклоненията си, като достигат до височина от 3–4 *чи* [chi] (4–5 фута), а по-големите до обиколка над 1 *чи* [chi] (15 инча). След 3 години техният цвят става красив розово-червен. Тогава те отново ги преглеждат, за да се уверят дали стават за прибиране. Рибарите се качват отгоре с железни клещи и завързват мрежата с въжета. Оставят мъжете да обърнат лодките, вдигат мрежата и я изваждат. След това се връщат в държавата си, където коралите са изглаждани и изрязвани според вкуса. Ако не се извадят от водата в точното време, могат да бъдат проядени от червеи.

В тази държава правят златни и сребърни монети. 10 сребърни се равняват на 1 златна монета. Жителите са справедливи в своите взаимоотношения и в търговията няма по 2 цени. Зърнените изделия са винаги евтини и съдържанието на запасите добре поддържано. Когато пратеници на съседни държави пристигат на тяхната най-отдалечена граница, те са дарявани със златни монети. Техният крал винаги е желал да изпрати посредници в *Зонго* [Zhongguo], но *Ар-хси* [Ar-his] искали да продължат да търгува с тях с коприна от *Хан* [Han] и това е причината да бъдат прекратени директните взаимоотношения с тях. Освен това било трудно да се прекоси голямото море. Пътуващите търговци вземали на борда си провизии за 3 години за това пътуване, поради което техният брой бил малък. В началото на периода *Уан-чиа* [Yuan-chia] на император *Хуан-ти* [Huan-ti] (151-153г. след Христа) кралят на *Та-цин* [Ta-ts'in] *Ан-тун* [An-tun] (Марк Аврелий Антоний) изпратил посредници на границата с *Джи-нан* [Jih-nan] (*Анам*) [Annam], които предлагали слонова кост, рогове на носорози и черупки на

костенурки. Това било първия път, когато те се свързали с нас. Техният данък не съдържал каквито и да били скъпоценни камъни и този факт ни накара да подозираме, че пратениците ги държат настрана. По време на периода *Та-канг* [Ta-k'ang] при император *У-ти* [Wu-ti- от династията *Чин* [Chin] (280 – 290г. след Христа) техният крал изпратил посредник с подаръци. Някои твърдят, че на запад от тази държава се намира *Джо-шуи* [Jo-shui] (слаба вода) и *Луи-ша* [Lui-sha] (подвижни пясъци) близо до местожителството на *Хси-уанг-му* [Hsi-wang-mu] (майката на западния крал) недалеч от мястото, където слънцето залязва.

Според *Уай-куо-ту* [Wai-kuo-t'u] (“карта на чуждите държави”) на север от *Юнг-чен* [Yung-ch'en] се намира държава, наречена *Та-цин* [Ta-ts'in]. Хората са много големи – високи между 5 и 6 *чи* [ch'ih] (6–7 фута, около 1,90 – 2,10 м). Според *Куй-хуан-хсинг-чинг-чи* [Kuei-huan-hsing-ching-chi] държавата *Фу-лин* [Fu-lin] е на запад от *Шан* [Shan] (Армения), отделена от хълмове, дълги няколко хиляди *ли* [li]. Тя също се нарича *Та-цин* [Ta-ts'in]. Нейните жители имат червени и бели лица. Мъжете носят обикновени, а жените копринени дрехи, обсипани с перли. Те имат много изкусни тъкачи на коприна. Затворниците са държани в граничните области до смъртта си, без да бъдат откарвани обратно в домовете си. В производството на стъкло няма нация в света равна на тях. Кралският град е голям 8 квадратни *ли* [li]. В четирите посоки държавата е няколко хиляди *ли* [li]. Армията ѝ се състои от около 1 милион души. Те трябва постоянно да вземат предпазни мерки срещу *Та-ши* [Ta-shih]. На запад държавата граничи със западно море (Средиземно море), на юг с южно море (Червено море?), а на север с *Ко-са Ту-чье* [K'o-sa T'u-ch'ueh] (*Хазария*) [Khazars]. В западно море има търговия, в която съществува мълчаливо споразумение между купувач и продавач, че ако единият идва, другият ще тръгва и обратното. Продавачът първо разстила стоките си, а купувачът след това показва техни равностойни, които чакат отстрани да бъдат продадени, докато се получат от продавача, след което покупката може да бъде доставена. Те наричат това привиден пазар.

Имало също и данни, че на запад съществува държава на жени, които под влиянието на водата, раждат деца. Твърди се още, че *Мо-лин* [Mo-lin] (*Алва, или Горна Нубия*) [Alwa, Upper Nubia] е на югозапад от

държавата *Янг-са-ло* [Yang-sa-lo] (Йерусалим?). Като се минават през голямата пустиня 2 000 *ли* [li], се стига до тази държава. Нейните заселници са чернокожи и със свиреп нрав. Житните растения са оскъдни и няма растителност като храсти или дървета. Конете са хранени със суха риба, а хората ядат *ху-манг* [hu-mang], това е персийска фурма. Държавата е маларична. Хълмовете, които трябва да се преминат, за да се следва пътят по суша към тези държави, е от същия вид. Има няколко вида области: областите *Та-шии* [Ta-shih], *Та-цин* [Ta-ts'in] и *Хсун-хсун* [Hsun-hsun]. *Хсун-хсун* [Hsun-hsun] имат чести незаконни взаимоотношения с варварите. Докато се хранят, те не говорят. Тези, които принадлежат към областта *Та-шии* [Ta-shih], имат закон, според който братя, деца и други роднини могат да бъдат обвинявани в престъпление, без да въвличат техния род, дори и ако престъплението е извършено в домовете им от самите тях. Те не ядат месо от прасета, кучета, магарета и коне. Те не лягат, нито коленичат пред краля, нито пред баща или майка, за да покажат почитта си. Те не вярват в духове и се жертват само в името на бога. Всеки седми ден е почивен, когато те се въздържат от търговия, не излизат, нито влизат, но пият вино и се отдават на разточителство, докато приключи денят. *Та-цин* [Ta-ts'in] са добри лекари в очните заболявания и диарията, както в търсенето на признаци, преди болестта да се разрази (т.е. чрез профилактичен метод), така и чрез вадене на нишки от мозъка (трепанация).

На югоизток от тази държава се стига до *Чиао-чи* [Chiao-chih] [Cochin China]. Имало също и път по вода, който свързва *И-чоу* [I-chou] и *Юнг-чанг* [Yung-ch'ang] (в днешни дни и двете са в *Юнан* [Yunnan]). Много редки неща идват от тук. Твърди се, че на запад от *Та-цин* [Ta-ts'in] са водите на морето. На запад от тях е реката. Реката тече на югозапад. На запад от реката има хълмове, простиращи се от юг на север. На запад от хълмовете е Червената вода. Западно от нея са Белите нефритени хълмове. На запад от тях е хълмът на *Хси-уанг-му* [Hsi-wang-mu] (майката на западния крал), който живеел в храм, построен от нефрит. Като се идва от западната граница с *Ар-хси* [Ar-hsi] (*Партия*) [Parthia], и се следва извитата форма на морето, се стига до *Та-цин* [Ta-ts'in] (*Елана, сега Елат*) [Aelana, Elat] след завой от над 10 000 *ли* [li]. Въпреки че в тази държава слънцето, луната и съзвездията не изглеждат по-различни от тези в *Зонго* [Zhongguo], предишните историци твърдели, че на запад от *Тиао-чи* [T'iao-chih]

(Вавилон) се вървели 100 *ли* [li] до мястото, където слънцето залязва. Това е далеч от истината.

През 17-тата година на *Ченг-куан* [Cheng-kuan] от династията *Танг* [T'ang] кралят на *Фу-лин* [Fu-lin] *По-то-ли* [Po-to-li] (*Констанс II Погонат*), император от 641 до 668г. след Христа), [Constans II Pogonatus] изпратил посредник, който предложил червено стъкло и зеленозлатисти *чинг* [ching] (скъпоценни камъни, златист прах) и управленска заповед била издадена като потвърждение. *Та-ши* [Ta-shi] повел война срещу държавата, която впоследствие станала подчинена на тях. Между периодите *Чиен-фенг* [Ch'ien-feng] и *Та-цу* [Ta-tsu] (666 – 710г. след Христа) те повторили техните кралски дарове. През седмата година на *Кай-юан* [K'ai-yuan] (719 г. след Христа) те предложили чрез *та-ю* [ta-yu] (високопоставен служител) от *Ту-хуо-ло* [T'u-huo-lo] (Казахстан) лъвове и *линг-янг* [ling-yang] (антилопи).

Джуджетата. Те живеят в южен *Та-цин* [Ta-ts'in]. Високи са едва 3 *чи* [ch'ih] (4 фута, около 1,30 м). Когато работят на полето, те се страхуват да не бъдат погълнати от жерави. Когато *Та-цин* [Ta-ts'in] им оказвали някаква помощ, джуджетата им давали всичко, което могат да си позволят под формата на скъпоценни камъни, за да изкажат благодарността си. *Хсуан-чу* [Hsuan-ch'u]. Тяхната държава има много “птици с 9 цвята”, със сини клюнове, зелени шии, червено-кафяви крила, червени гърди, лилави гребени, алени крака, тела с цвят на нефрит, жълтеникави гърбове и черни опашки. Другото име на това животно е “птица с 9 опашки” или *чин-фенг* [chin-feng] (феникс, украсен с бродат). Тези, които имат повече синьо върху себе си, отколкото червено, се наричат *Хсиу-луан* [Hsiu-luan] (украсени бдителни фазани). Тези птици идват обикновено от западната част на *Йо-шуй* [Jo-shui] (слаба вода). Някои твърдят, че това е птицата на *Хси-уанг-му* [Hsi-wang-mu] (майка на западния крал). Монетите на държавата са същите като тези на *Сан-тунг* [San-t'ung]. *Сан-тунг* [San-t'ung] се намира на 1000 *ли* [li] югозападно от *Хсуан-чу* [Hsuan-ch'u]. Жителите му имат по 3 очи и понякога по 4 езика, с които произвеждат само един вид звук и говорят един език. Те търгуват с банани, също така с рогове на носорози и със слонова кост. Те правят златни монети, върху които изобразяват лицата на краля и на кралицата заедно. Ако съпругът се смени, те използват лицето

на краля. Ако кралят умре, те претопяват монетите. Горните три държави граничат с *Та-цин* [Ta-ts'in], към който са прикрепени.

За *Ала-сан* [Ala-san] [Charax Spasinu] има известия по времето на династията *Уей* [Wei]. Той е зависим от *Та-цин* [Ta-ts'in]. Неговото местожителство се намира точно в средата на река. На север по вода се стига до *Лу-фен* [Lu-fen] (*Никефориум*) [Nikerphorium] за половин година, а със силни ветрове – за един месец. Той е най-близко до *Ченг-ку* [Ch'eng-ku] в *Ар-хси* [Ar-hsi] (*Партия*) [Parthia]. На югозапад се стига до столицата на *Та-цин* [Ta-ts'in], но не знаем на колко *ли* [li]. За *Лу-фен* [Lu-fen] има данни по времето на династията *Уей* [Wei]. Той е подчинен на *Та-цин* [Ta-ts'in]. Неговото местоположение е на разстояние 2000 *ли* [li] от столицата на *Та-цин* [Ta-ts'in]. Висящият над реката мост (мостът над *Ефрат* (Euphrates) при *Зойгма* (Zeugma)) в *Та-цин* [Ta-ts'in] на запад от град *Лу-фен* [Lu-fen] е дълъг 240 *ли* [li]. Пътят, ако се пресече реката, отива на югозапад, а ако се заобиколи реката – право на запад.

*Фу-лин* [Fu-lin]. На юг и на изток от държавата *Фу-лин* [Fu-lin] се стига до *Мей-лу-ку* [Mei-lu-ku] (*Киликия*) [Kilikia (“Cilicia”)]. На север се стига за 40 дни до морето. На запад се стига за 30 дни до морето. На изток, като се започне от западен *Та-ши* [Ta-shih], се стига до *Ю-тиен* [Yu-tien] (*Котен*) [Khoten], *Хуи-хо* [Hui-ho], *Та-та* [Ta-ta] (*Тартар*) [Tartary] и *Чинг-танг* [Ch'ing-t'ang], най-накрая до *Зонго* [Zhongguo] (Китай). По време на предишните династии не били изпращали подаръци до кралския ни двор. По време на десетия месец от четвъртата година в периода *Янг-фенг* [Yang-feng] (ноември, 1081 г. след Христа) техният крал *Мие-ли-и-линг-кай-са* [Mieh-li-i-ling-kai-sa] (*император Михаил*) [Michael Caesar] първо изпратил *та-шоу-линг* [ta-shou-ling] (високопоставен служител) *Ниси-ту-линг-си-менг-пан* [Ni-si-tu-ling-si-meng-p'an] да предложи като дар оседлани коне, остриета на саби и истински перли. Той казал: климатът на тази държава е много студен. Къщите нямат тухли. Продуктите им са злато, сребро, перли, западна копринена тъкан, крави, овце, коне, камили с една гърбица, круши, бадеми, фурми, *па-лан* [pa-lan] (вид фурма), просо и жито. Те правят вино от грозде. Техните музикални инструменти са лютня, *ху-чин* [hu-ch'in], *хсиао-пи-ли* [hsiao-pi-li] и *пиен-ку* [p'ien-ku]. Кралят се облича в червени и жълти одежди и носи тюрбан от копринен плат с впле-



тени златни нишки. През третия месец всяка година той отива до Храма на **Фоу** [Fou]. Той седи на червено ложе, до което хората се качват. Неговите уважавани слуги (министри, придворни, жреци?) са облечени като крале, но носят синя, зелена, лилава, на бели петна, червена, жълта или кафява материя, имат тюрбани и яздят на кон. Градовете и областите на държавата са под властта на **шоу-линг** [shou-ling] (ръководител, шейх?). Два пъти в годината, през лятото и есента, те трябвало да предлагат пари и платове. В своите наказателни присъди те правят разлика между големи и малки нарушения. По-малките престъпления се наказват с няколко стотици удара с пръчка от бамбук, а тежките – с до 200 удара. Най-голямото наказание се изпълнява, като жертвата се поставя в кожена торба, която се хвърля в морето. Те не са склонни да воюват със съседни държави и в случай на малки трудности се опитват да уредят нещата чрез кореспонденция. Но когато важни интереси са в опасност, те ще изпратят армията си. Те правят златни и сребърни монети без дупки, но на обратната страна на монетата изсичат думите **Ми-ле-фоу** [Mi-le-fou], което е името на краля. На хората им е забранено да подправят монети.

По време на шестата година от **Юан-ю** [Yuan-yu] (1091 г. след Христа) те изпратили двама посредници и техният крал бил представен чрез императорска заповед с 200 топа плат, двойки бели и златисти вази, и дрехи със златна лента на пояса. Според историците от династията **Танг** [T'ang] държавата **Фу-лин** [Fu-lin] е била всъщност древната **Та-цин** [Ta-ts'in]. Трябва да се отбележи обаче, че въпреки че **Та-цин** [Ta-ts'in] има от последната династия **Хан** [Han], когато за първи път се съобщило за **Зонго** [Zhongguo] до династиите **Чин** [Chin] и **Танг** [T'ang] предложили подаръци без прекъсване, досега историците на “четирите царства” на династията **Санг** [Sung], в техните бележки за **Фу-лин** [Fu-lin] твърдят, че тази държава не е изпращала подаръци на кралския двор до времето на **Юан-фенг** [Yuan-feng] (1078 – 1086 г. след Христа), когато пратили своя първи посредник, който предложил местни изделия. Ако ние сега поддържаме и двете твърдения за **Фу-лин** [Fu-lin] като предадени от двама различни историци, ние откриваме, че в описанието на династията **Танг** [T'ang] за тази държава се казва, че “граничи с голямото море на запад”, докато в описанието на **Санг** [Sung] се твърди, че “на запад се пътува 30 дни до морето”. А останалите граници също не съвпадат в двете описания, нито пък продуктите и обичаите

на народите. Аз подозирам, че имаме пред нас просто случайна прилика на името и че всъщност държавата не е идентична с *Та-цин* [Ta-ts'in]. Поради тази причина аз прибавих описанието на *Фу-лин* [Fu-lin] за династията *Танг* [T'ang] към моята глава за *Та-цин* [Ta-ts'in] и представих това на *Фу-лин* [Fu-lin] от династията *Санг* [Sung] като съвсем отделна държава.

**ЧАОДЖУ-КУА** [CHAO JU-KUA], **ЧУ-ФАН-ЧИ** [CHU-FAN-CHIN]  
(написана през късния XIII в. след Христа)

Държавата *Та-цин* [Ta-ts'in] (*Римска Сирия*) [Roman Syria], наречена още *Ли-кан* [Li-kan] (Сирия), е основното място за събиране на нациите от западния край и мястото, където чуждестранните търговци от *Та-ши* [Ta-shih] (арабите от Калифат) [Caliphate] се събират. Техният крал се казва *Мие-лу-ку* [Mie-lu-ku]. Той управлява град *Ан-ту* [An-tu] (*Антиохия*) [Antioch]. Носи тюрбан от коприна с избродирани в златно йероглифи и трона, на който седи, е покрит с копринено килимче. Те имат заградени със стени градове и пазари с улици и пътеки. В жилището на краля се използва кристал за направата на колони и хоросан вместо керемиди. Те често издигат храмове със седем входа общо, като всеки събира гарнизон от 30 души. Тези, които носят подаръци от други държави, показват уважението си под платформата на стъпалата на двореца, откъдето се оттеглят, след като са изказали благопожеланията си. Жителите са високи и със светъл цвят на лицето, също като *Хан* [Han] (китайците), което и било причината да ги наричат *Та-цин* [Ta-ts'in]. Те имат съдържатели на официалните архиви и чужди преводачи, които са запознати с техния стил на писане. Те подрязват косите си и носят бродирани дрехи. Те също имат малки каручки с бял балдахин, флагчета и т.н. На всеки 10 *ли* [li] разстояние има *тинг* [t'ing], а на всеки 30 *ли* [li] има *хоу* [hou]. В държавата има много лъвове, които атакуват пътниците и могат да ги погълнат, освен ако те не пътуват с кервани от по над 100 души или не са защитени с военно оборудване. Под двореца има издълбан в земята тунел, свързан с параклис на разстояние повече от един *ли* [li]. Кралят рядко излиза, но за да води църковната служба, на всеки седем дни той изминава пътя по тунела до параклиса, където изпълнява божествената служба. Той е придружаван от свита от над 50 човека. Но само някои от тези хора са виждали лицето му.

Когато излиза, той язди кон, защитен от чадър. Главата на коня е украсена със злато, нефрит, перли и други камъни. Всяка година кралят на държавата *Та-цин* [Ta-ts'in], който се нарича *Су-тан* [Su-tan] (*Султан*) [Sultan] изпраща носители на подаръци и ако в държавата се очаква някаква беда, той използва военната сила на *Та-ши* [Ta-shih], за да възстанови реда. Тяхната храна се състои главно от сготвени ястия, кейкове и месо. Те не пият вино, но използват съдове, направени от злато и сребро и си помагат с черпаци. След храненето, те мият ръцете си в златна купа пълна с вода. Продуктите на държавата са тъмно стъкло, корали, необработено злато, брокат, тънък копринен плат, червеникав халцедон и истински перли; също така *хсие-чи-хси* [hsieh-chi-hsi], което е същото като *Тунг-тиен-хси* [T'ung-t'ien-hsi]. В началото на периода *Йен-хси* [Yen-hsi] (158 – 167г. след Христа) владетелят на тази държава изпратил пратеник на границата на *Джи-нан* [Jih-nan] (*Анам*) [Annam], който отишъл да предложи рогове от носорози, слонова кост и черупки на костенурки, като това били първите директни взаимоотношения със *Зонго* [Zhongguo]. Тъй като техните подаръци не съдържаха никакви други скъпоценни и редки неща, може да се подозира, че пратеникът ги е задържал. По време на периода *Тай-канг* [T'ai-k'ang] от династията *Чин* [Chin] (280 – 289 г. след Христа) също така подаръци били донесени от там (по времето на *Диоклетиан*) [Diocletian]. Твърди се, че на запад от тази държава се намира *Джо-шуи* [Jo-shui] (слаба вода) и *Лу-ша* [Lui-sha] (подвижни пясъци), близо до мястото, където *Хси-уанг-му* [Hsi-wang-mu] (майката на западния крал) живее и където залязва слънцето.

Според *Ту-хуан-чинг-хсинг-чи* [Tu-huan-ching-hsing-chi] държавата *Фу-лин* [Fu-lin] е на запад от държавата *Шан* [Shan] (Армения). Тя още се нарича *Та-цин* [Ta-ts'in]. Жителите имат червени и бели лица. Мъжете носят обикновени дрехи, а жените копринени материи, украсени с перли. Те обичат вино и сухи кейкове. Те имат много изкусни тъкачи на коприна. Държавата е голяма 1000 *ли* [li]. Тяхната армия се състои от над 10 000 души и трябва да отблъсква *Та-ши* [Ta-shih]. В западно море има търговия, където съществува мълчаливо споразумение между купувач и продавач, че ако единият идва, другият ще тръгва и обратното. Продавачът първо разпространява стоките си, а купувачът след това показвала техни равностойни, които трябва да чакат отстрани да бъдат продадени, докато се

получат от продавача, след което покупката може да бъде доставена. Те наричат това привиден пазар.

ОТ **МИНГ-ШИ** [MING-SHIN], глава 326 (съдържа 1724 г. след Христа), за периода 1368 – 1643 г. след Христа

**Фу-лин** [Fu-lin] (Византия) е същото като **Та-цин** [Ta-ts'in] (*Римска Сирия*) [Roman Syria] от периода **Хан** [Han]. Първо е осъществила контакт със **Зонго** [Zhongguo] (Китай) по времето на император **Хуан-ти** [Huan-ti] (147 – 168 г. след Христа). По времето на династиите **Чин** [Chin] и **Уей** [Wei] се е наричала също **Та-цин** [Ta-ts'in] и подаръци били пращани на **Зонго** [Zhongguo]. През династията **Танг** [T'ang] се е наричала **Фу-лин** [Fu-lin]. По времето на **Санг** [Sung] още се е казвала така и те пращали също подаръци няколко пъти. Все пак **Санг-ши** [Sung-shih] казва, че по време на предишните династии те не са изпращали подаръци на нашия кралски двор, което хвърля съмнение върху идентичността с **Та-цин** [Ta-ts'in]. В края на династията **Юан** [Yuan] (1278-1368г. след Христа) местен жител на тази държава на име **Ние-ку-лун** [Nieh-ku-lun] дошъл в **Зонго** [Zhongguo] с търговски цели. (Папа Йоан XXII назначил **Николай де Бентра** [Nicolaus de Bentra] да заеме мястото на **Джон де Монте Корвино** [John de Monte Corvino] като архиепископ на **Камбалу** [Cambalu], това е **Пекин** [Peking], през 1333 г. Също изпратил писма до императора на татарите, които били тогава независими от Китай". Мошем, Църковна история, превел Джеймс Мърдок, том II, стр. 359; сравни Ремусат, Ноув. Мел. Асиат., том II, стр. 198. Бретшнайдер, Арабите, т.н., стр. 25 гласи: "Възможно е **Ние-ку-лун** [Nieh-ku-lun] от китайските хроники да е идентичен с монах **Никола**. Твърдението на китайците, че **Никола** е продължил търговията, не противоречи на този възглед. Вероятно той е търгувал или е смятал за необходимо да се представя с име на търговец." (Фр. Хърт) След падането на **Юан** [Yuan], когато той не можал да се върне, император **Тай-цу** [T'ai-tsu], който чул за това, му заповядал да се яви пред него в осмия месец от четвъртата година на **Хунг-у** [Hung-wu] (септември 1371г. след Христа) и му дал заповед официално писмо да му бъде връчено за предаване на неговия крал, в което пишело следното: "Откакто династията **Санг** [Sung] изгуби

престола и Господ отхвърли техните жертвоприношения, династията **Юан** [Yuan] (**Монгол**) [Mongol] възкръсна от пустинята, за да властва над **Зонго** [Zhongguo] за повече от 100 години, когато Господ, изморен от тяхното лошо управление и невъздържаност, сметнал за необходимо да превърне съдбата им в разруха и делата на **Зонго** [Zhongguo] били в положение на безпорядък за 18 години. Но когато нацията започнала да се надига, Ние, като обикновени селяни на **Хуай-ю** [Huai-yu] заченахме патриотичната идея да спасим хората и тя удовлетвори нашия Създател, така че той се съгласи Нашите цивилни и военни служещи да осъществят своя път на изток към лявата част на Реката. Ние бяхме въввлечени във война в продължение на 14 години. На запад Ние се подчинихме на краля на **Хан** [Han], **Чен Ю-лианг** [Ch'en Yu-liang]. На изток граничехме с краля на **У** [Wu] **Чанг Ши-ченг** [Chang Shih-ch'eng]. На юг се подчинихме на **Мин** [Min] и **Уе** [Yueh] (**Фукиен и Куанг-тунг**) [Fukien, Kuang-tung] и завладяхме **Па** [Pa] и **Шу** [Shu] (**Зечуан**) [Sze-chuan]. На север създадохме ред в **Ю** [Yu] и **Йен** [Yen] (**Чи-ли**) [Chih-li]. Ние установихме мир в Империята и възстановихме старите граници на **Зонго** [Zhongguo]. Ние бяхме избрани от Нашия народ да заемем Императорския трон на **Зонго** [Zhongguo] под династическата титла "**Великия Минг**" [Great Ming], започвайки Нашето царуване под името **Хунг-у** [Hung-wu], което вече е в четвъртата си година. Ние изпратихме офицери до всички чужди кралства с този Манифест с изключение на вас, **Фу-лин** [Fu-lin] тъй като, отделени от нас от западното море, още не сте получили известието. Сега ви пращаме местен жител от нашата държава, **Ние-ку-лун** [Nieh-ku-lun], да ви предаде този Манифест. Въпреки че ние не сме равни по знания на нашите древни владетели, чиито достойнства били признати по целия свят, Ние не можем да направим нищо друго, освен да оставим света да узнае Нашето намерение да отстояваме мир в предела на четирите морета. Само поради тази причина ние пускаме този Манифест. "И той отново заповядал на пратеника **Пу-ла** [Pu-la] и на другите на да осигурят акредитиви и подаръци от коприна за предаване на тази държава, която след това изпратила посредник с подаръци. Впоследствие това посещение не било повторено до периода на **Уан-ли** [Wan-li] (1573 – 1620 г. след Христа), когато местен жител от големия западен океан (**Фра. Матео Ричи**) [Fra. Matteo Ricci], споменат в последващото описание на Италия като пристигнал чужденец), дошъл в столицата и казал, че Господарят на Небесата, **Йе-су** [Ye-su], е роден в **Ю-те-а** [Ju-te-a] (Юдея), което е

тъждествено със старата държава *Та-цин* [Ta-ts'in]; че тази държава е известна в историческите книги да съществува от създаването на света за последните 6000 години; че е неоспорима святата позиция на историята и произходът на всички световни въпроси; че трябва да се счита за държавата, където Господарят на Небесата създал човешката раса. Тези описания изглеждат някак си преувеличени и не трябва да им се вярва. Що се отнася до изобилието на продукцията и други скъпоценни неща открити в тази държава, описания ще бъдат открити в предишни летописи.

## БЕЛЕЖКИ

<sup>1</sup> Най общо у Вернер, Р. Държавата през ранните времена. Произход и форми на управление. С., 1997, 248–263.

<sup>2</sup> Hirth, F. China and the Roman Orient: Researches into their Ancient and Mediaeval Relations as Represented in Old Chinese Records (Shanghai & Hong Kong, 1885), pp. 35–96.

<sup>3</sup> Ibidem, p. 37–38.

<sup>4</sup> Ibidem, p. 39.

<sup>5</sup> [Internet East Asian History Sourcebook/ Halsall History Web Sites Page](#)

<sup>6</sup> Та-цин, Ли-кан – названия на провинция Римска Сирия

<sup>7</sup> На няколко места се срещат описания на т.нар. “водни овце”, но от достъпните ми текстове смисълът на тези откъси не става по-ясен.

<sup>8</sup> Фу Лин и Та-Цин са названия не само на Византия, но и на отделни нейни територии, по-късно завладени от арабите. Авторът на това описание, както и в много други откъси, явно не се ориентира достатъчно добре в политическата география на описваните райони, затова Ли Кан (Сирия) често пъти е представяна като самостоятелна държава.

<sup>9</sup> Това пространно описание на Константинопол от китайци е единственото, което е обнародвано. До този момент, доколкото ни е известно, не е използвано в съвременната византология.

<sup>10</sup> За подобен вид търговия съобщават Козма Индикоплевст и Ибн Фадлан.